

Kädessäsi on Parasta Osallisuutta -julkaisu, jonka sivuille on kerätty tarinoita ja kuvauksia erilaisista keskisuomalaisista toimintaympäristöistä, joissa toteutetaan esimerkillisesti lasten ja nuorten osallisuustoimintaa.

Nimen tarkoituksena ei ole väittää näiden kansien sisältä löytyvän ne parhaat osallisuustoiminnan mallit, vaan toimia lukijalle ideoiden lähteenä ja kannustimena lähteä ”parastamaan” esitellyistä malleista omaan ympäristöönsä parhaiten soveltuvan version.

Parasta Osallisuutta -julkaisu on laadittu yhteistyössä Nuorten Keski-Suomen InnostavaK-S hankkeen sekä Humanistisen Ammattikorkeakoulun kanssa.

Nuorten Keski-Suomi ry

HUMANISTINEN
AMMATTIKORKEAKOULU

PARASTA OSALLISUUTTA

HUMANISTINEN
AMMATTIKORKEAKOULU

**PARASTA
OSALLISUUTTA**

HUMANISTINEN AMMATTIKORKEAKOULU
© tekijät ja Humanistinen ammattikorkeakoulu

PARASTA OSALLISUUTTA
Tarja Sovijärvi (toim.)
Taitto: Heidi Friman
Kuvat: Tarja Sovijärvi, Tero Lämsä, Stock.XCHNG

Sarja F. Katsauksia ja aineistoja 16, 2013

ISBN 978-952-456-147-1 ISSN 2323-833X
L ISSN 1799-5655

Painopaikka:
Bookwell

Humanistinen ammattikorkeakoulu – Humak
Annankatu 12, 00120 Helsinki
www.humak.fi

PARI SANAA ALKUUN

Kädessäsi on Parasta Osallisuutta -julkaisu, jonka sivuille on kerätty tarinoita ja kuvauksia erilaisista keskisuomalaisista toimintaympäristöistä, joissa toteutetaan esimerkillisesti lasten ja nuorten osallisuustoimintaa.

Nimen tarkoituksena ei ole väittää näiden kansien sisältä löytyvän ne parhaat osallisuustoiminnan mallit, vaan toimia lukijalle ideoiden lähteenä ja kannustimena lähtee ”parastamaan” esitellyistä malleista omaan ympäristöönsä parhaiten soveltuvan version.

Parasta Osallisuutta -julkaisu ei ole teoreettinen opus, joka porautuisi syvälle osallisuuden teoriapohjaan tai näppärästi näppäilisi eri termien, kuten osallisuuden, aktiivisen kansalaisuuden ja yrittäjyyskasvatuksen ympärillä. Teoriaa näiden teemojen ympäriltä on kirjoitettu paljon ja ansiokkaasti, joten emme keskity siihen tässä.

Meille Nuorten Keski-Suomessa on luontaisempaa keskittyä käytäntöön ja kertoa niistä toimintamalleista, jotka me ja/tai yhteistyökumppanimme ovat todenneet nuoria innostaviksi ja aidosti osallistaviksi.

Tämän julkaisun tavoitteena onkin siis kuvata erilaisia toimintamalleja mahdollisimman selkeästi, jotta jokainen lukija voisi löytää niistä uusia ideoita omaan työhönsä. Emmekä pahoita mieltämme, vaikka jokunen lukija matkan varrella vähän salaa innostuisikin... :)

Toimintamallikuvauksia elävöittämään olemme keränneet nuorten tarinoita, heidän kokemuksensahan ovat avainasemassa osallisuuden onnistumista arvioitaessa.

Toivottavasti viihdyt Parasta Osallisuutta -julkaisun parissa ja saat sieltä ainakin yhden ideanpoikasen ja paunan verran innostusta!

*Antoisia lukuhetkiä toivottaen
Tarja Sovijärvi*

*Kirjoittaja toimii Nuorten Keski-Suomessa
Valmennuspäällikkönä ja tuottajana.*

SISÄLLYS

Pari sanaa alkuun.....	3
Varasta ja parasta!.....	6
Puuhastellaan happeninki.....	8
Kuusi teesiä osallisuudesta.....	10
TOIMINTAMALLIT.....	12
Mukavan kaoottinen talo, jossa on paljon naurua.....	13
Nuorisotilan nuoret + rokkibreikki = rokkaavaa nuorten toimintaa.....	18
Osallisuutta ABC:llä.....	20
Nuorten yrittäjäyystalot.....	22
Toukofest.....	26
Aktiivista kerhotoimintaa PP Group -style.....	30
Osallisuutta rakkaudesta musiikkiin.....	32
Nuorten näkökulma kansallisessa järjestössä.....	34
Nuorten Ääni Keski-Suomessa.....	36
Nuor Jämsä - Jämsän nuorisoasian neuvottelukunta.....	39
Jyväskylän LastenParlamentti - lasten toimintaa aikuisten tuella.....	41
Nuorisotyöntekijä koulussa.....	44
Osallisuustekoja koulun arjessa.....	45
Oppilasvastaavakoulutukset ja koulukiertueet.....	46
Jaettua iloa ja onnistumisen kokemuksia HUMAKin Opiskelijatiimissä....	48
Osallisuutta urheilutoiminnassa.....	50
Tukea ja vinkkejä.....	52
TOIMINTAMALLEA, TUKIMATERIAALEJA JA TIETOA.....	56

VARASTA JA PARASTA!

Tähän julkaisuun on koottu erilaisia Keski-Suomessa toteutettavia malleja, joilla nuorten osallisuutta on lisätty eri toimintaympäristöissä. Tässä kuvattujen toimintojen lisäksi erinomaista työtä tehdään monilla muillakin tahoilla. Osa niistä on valtakunnallisia. Esimerkiksi partioliike on osallistanut nuoria ansiokkaasti jo todella monien vuosikymmenten ajan. Hienoja esimerkkejä ovat myös muun muassa MLL:n koordinoima tukioppilastoiminta, Nuori Yrittäjyys –toiminta, sekä 4H-järjestön 4H-yritysmalli. Näistä löytyy tietoa monista lähteistä ja niihin voi tutustua mm. tämän julkaisun liitteenä s. 56 olevien linkkivinkkien kautta.

Keski-Suomessa nuoria on aktivoitu monin tavoin niin näiden valtakunnallisten toimintamallien kuin myös keskisuomalaiseen tapaan. Omalta osaltaan toimintaa on viety eteenpäin Opetus- ja kulttuuriministeriön rahoittaman Nuorten Keski-Suomi ry:n toteuttaman InnostavaK-S -hankkeen avulla. Hankkeen tavoitteena oli lisätä nuorten osallisuutta, yritteliäisyyttä ja aktiivikansalaisuutta eri toimintojen toteuttamisessa, sekä lisätä aikuisten valmiutta antaa nuorille osallistumisen mahdollisuuksia ja kykyä toimia nuorten tukena. Toimintamuodot ovat olleet hyvin monimuotoisia aina koulukiertueista tapahtumiin. Hankkeen innoittamana on koottu myös tämä julkaisu. Näin eri tahoilla tehtävää työtä saadaan laajemminkin näkyväksi. Toivottavasti esiteltävät toimintamallit innostavat myös muita ja ne synnyttävät uusia ideoita, toimintoja ja toimintamalleja eri tahoilla. Ideat ovat varastettavissa ja ”parastettavissa” eli niistä voi poimia ideoita ja kehittää niitä vielä paremmiksi.

Osallistamisessahan ei ole kyse mistään ihmeellisestä ja välttämättä erityisiä resursseja vaativasta toiminnasta. Kyse on ennen kaikkea ajattelu- ja toimintatavasta: haluanko kuunnella nuorta ja antaa hänen vaikuttaa, uskallanko tai osaanko luottaa nuoriin ja antaa heille vastuuta sekä oman kokoisia haasteita. Suhtautuminen näkyy kotona, koulussa, nuorisotilalla, järjestöissä ja seurakunnissa, mutta myös päätöksenteossa, yrityksissä ja nuorten asioita hoidettaessa. Onko nuori vain toiminnan kohteena vai pääseekö hän vaikuttamaan ja kantamaan vastuuta niin pienissä arjen asioissa, tapahtumien ja toimintojen toteutuksessa kuin myös pää-

töksenteossa? Silti aikuisen rooli on tärkeä. Aikuisen tehtävä ei ole auttaa eli tehdä nuoren puolesta, vaan tukea niin, että nuori selviytyy tehtävästä itse.

Tärkeää on myös kannustaa ja kiittää. Tätä tuskin koskaan tulee tehtyä liikaa. Yhtenä keskisuomalaisena toimintamallina on yhteinen maakunnallinen palkitsemisjuhla. Siinä palkitaan vuosittain jokaiselta paikkakunnalta aktiivinen nuori, Tsemppari, sekä nuorten omaehtoisen toiminnan tukena oleva aikuinen, Tsemppaja. Palkitsemisten avulla Nuorten Keski-Suomi ry on halunnut paitsi kannustaa ja kiittää, myös nostaa nuorten positiivista tekemistä esiin. Kuntakohtaisten palkitavien valinnan organisoijaksi tekee kunnan nuorisotoimi. Lisäksi juhlassa palkitavien valinnan organisoijaksi tekee kunnan nuorisotoimi. Lisäksi juhlassa palkitavien valinnan organisoijaksi tekee kunnan nuorisotoimi. Lisäksi juhlassa palkitavien valinnan organisoijaksi tekee kunnan nuorisotoimi. Lisäksi juhlassa palkitavien valinnan organisoijaksi tekee kunnan nuorisotoimi.

Keskisuomalainen erikoisuus on myös Nuorten Keski-Suomi ry, sillä vastaavaa toimijaa ei muualta maasta löydy. Nuorten Keski-Suomi ry on palvelujärjestö, joka tekee yhteistyötä niin nuorten kuin kaikkien tahojen kanssa, jotka haluavat olla yhdessä viemässä nuorten osallisuutta, aktiivisuutta ja yritteliäisyyttä eteenpäin. Osa tässä julkaisussa esitellyistä toiminnoista on Nuorten Keski-Suomi ry:n käynnistämisiä ja/tai toteuttamia. Yhdistys viettää lukuvuonna 2013–2014 kymmenvuotisjuhliansa. Sen merkeissä kootaan tarinoita matkan varrelta -julkaisu, jossa yhdistyksen käynnistämistä toiminnoista kerrotaan tarkemmin.

Keski-Suomessa toimii myös yksi nuorisualan merkittävä kouluttaja, Humanistinen ammattikorkeakoulu. Humak toimii aktiivisesti ympäristössään ja vie osaltaan eteenpäin monia nuorten hyvinvointiin ja alan kehittämiseen liittyviä toimintoja. Se julkaisee myös alan teoksia. Onkin hienoa, että tämä julkaisu voidaan toteuttaa yhteistyössä ja julkaista se Humakin julkaisusarjassa.

Mielenkiintoisia lukuhetkiä, uusia ideoita ja ”uskon vahvistusta” kaikille nuorten aktiivisen toiminnan mahdollistajille!

Eeva-Liisa Tilkanen
Kirjoittaja on Nuorten Keski-Suomen toiminnanjohtaja.

PUUHASTELLAAN HÄPPENINKI

Kunnan nuorisotyöntekijä kertoo hengailevansa ja puuhastelevansa nuorisotilalla nuorten kanssa, heittävänsä läppää ja fiilistelevänsä henkeviä. Mitä hän tekee? Alaa tuntematon ihmettelee työntekoa. Saattaa jopa tulkita työnteon olevan turhanpäiväistä ja tarpeetonta notkumista - suunsoittoa. Työtä, josta puuttuvat tavoitteet ja näky mitä järkevämpää voisi tehdä, että nuoret pysyisivät kaidalla tiellä ja poissa pahanteosta. Nuorten tekemisiin puuttuminen olisi jotain, vaikka järjestää heille jotain tekemistä. Tai tavoille opettaminen, että kasvaisivat ihmisiksi!

Sitähän se nuorisotyö tekee. Juuri sitä, mitä kansalaisten suulla kansankielellä tavoitteiksi edellä kuvasin. Ja sama alussa nuorisotyöntekijöiden kielellä sanottuna. Yhteiskunnalla on toive nuorisotyöntekijöille ja ammatillisilla nuorisotyöntekijöillä tavoite: Kasvattaa nuorista vastuullisia aikuisia, aktiivisia toimijoita, toisten kanssa toimeen tulevia tulevaisuuden aikuisia.

Mikä sitten mättää, että hirvittävän usein vielä törmään alussa kuvattuun tilanteeseen? Nuorisotyöntekijöillä on oma ammatillinen kieli. Kieli, jonka vuoksi alaa tuntemattomien on vaikea päästä kärylle nuorisotyön ammatillisista tavoitteista. Letkeän kielen takana on vankkaa ammatillisuutta, tietoja ja taitoa, jolla nuorta innostetaan ja tuetaan nuoruuden karikoista kohti aikuisuuden ulappia. Kieli on nuorten näköistä, sellaista, että nuori ymmärtää ja ottaa vastaan nuorisotyön palvelut. Ei nuoren tarvitse vielä 13-kesäisenä tietää olevansa mukana kaupungin nuorisopalveluiden ESR-rahoitteisessa projektissa, jossa edistetään nuorten mahdollisuuksia vaikuttaa kouluhyvinvointiin ja omaan elämäänsä, nuorta osallistavilla ja heidän sosiaalisia taitoja tukevilla menetelmillä. Projektissa nuorisotyötä tekee projektityöntekijä. Tärkeintä on se, että nuori tykkää tehdä prokkista, innostuu, tekee ja toimii yhdessä muiden nuorten kanssa ja että aikuiset tukevat sekä ovat kiinnostuneita nuoren tekemisestä ja mahdollistavat sitä. Projektityöntekijä on nuorille aikuinen, ”Tiina”. Harvoin nuoret häntä kutsuvat nuorisotyöntekijäksi, saatika projektityöntekijäksi. ”Hyvä tyyppi, joka jaksaa meitä kuunnella ja kestää meidän kaikkia hulluja ideoita. Ja antaa meidän tehdä kaikkia sikahyviä sydeemejä”, sanovat nuoret, jos heiltä kysytään millainen Tiina on. Nuorisotyöntekijä on aikuinen, jolla on ammatillista osaamista kohdata nuoret, kuunnella, kuulla, olla läsnä, innostaa nuoria tekemään sekä suunnata heissä olevaa energiaa tekemiseen. Tekemisen melskeessä nuori oppii elämässä hyödyllisiä tietoja ja taitoja, ihan väistämättä; neuvottelemaan, vaatimaan, sitoutumaan, kestämaan pettymyksiä, ottamaan toisia huomioon ja ilmaisemaan omia mielipiteitään. Sitä se setin duunaaminen on. Nuoret tekevät itse, nuorisotyö ei järjestä heille asioita valmiiksi. Tarjotaan puitteet tekemiselle ja se aikuisen tuki. Sanontojen mukaan, ”valmiiksi kannettu vesi ei kaivossa pysy” ja ”rapatessa roiskuu”, niin kuin nuorten tekemisissä käy. Ei se mitään, niin pitääkin käydä, että jotain oppia jää takataskuun.

Ammatilliset nuorisotyöntekijät ovat herkkiä arvostelulle nuorten kanssa puuhasteluaan kohtaan – miksi ihmeessä? Tiedän, että jokainen rautainen ammattilainen haluaa saada arvostusta työllensä. Sitä kaikki haluavat. Työllä kun on yhteisesti

äänen lausuttu tärkeä merkitys: kasvattaa nuoria aktiiviseksi toimijoiksi, tulevaisuuden hyvinvoiviksi aikuisiksi. Voi olla, että nuorisotyöntekijöiden ammatillinen nahka on herkkä, eikä oma ammatillisuus ole aina itsellekään selvä. Ei tunnisteta omaa osaamista, sitä taitoa innostaa ja kannustaa nuoria, jolloin sitä ei osata itse arvostaa. Oman tekemisen ja osaamisen sanoittaminen on vaikeaa, se on totta. Ja omiin kykyihin ja taitoihin uskominen, jos usein joudut kertomaan, mitä työssäsi teet, miten ja miksi. Asian voi myös ottaa siten, että onneksi alasta ollaan kiinnostuneita ja aiheista keskustellaan, jolloin voidaan lisätä tietoisuutta ja levittää sanomaa johon itse uskoo. Nuorisotyöntekijät pyytävät rohkeasti mukaan hengailemaan nuorten joukkoon hengailun mahdin epäilijöitä ja mahtia tuntemattomia, niin tavallisia aikuisia kuin muiden alojen ammattilaisiakin. Hengaillessa nuorten kanssa ja heittämällä läppää, voi aikuinen saada oivalluksen tai kokea syvään olemuksen nuorissa olevasta puuhasteluvimmasta ja taidoista – nuoret ovat hyviä tyyppejä, joilla on ideoita! Nuorten kanssa voi löytää kokonaan uuden ulottuvuuden, kun antautuu nuorten energialle ja kiinnostukselle tai paremminkin joskus kiinnostamattomuudelle – miksi ei kiinnosta? Nuorisotyöntekijöillä on oma piilokasvatus- ja opetussuunnitelma, joka on heille itselleen selvä ja näyttäytyy nuorille selvänä ja ostettava pakettina. Tai ainakin vähintään hyvänä diilinä, joka innostaa mukaan.

Nuorisotilan tarjoama nonformaali oppimisympäristö opettaa ja niissä opitaan informaalin kasvatuksen keinoin. Sen takia se nuorisotyöntekijä aina jaksaa kysellä ja kysellä nuoren kohdatessaan, ”mitä kuuluu?”, kysyä mediakerhossa, ”miten sä keksit ton jutun?” tai hyperspektaakkeli tanssiesitysten ollessa ohi, ”miltä tuntui tehdä settiä?” Ja vähän kyyllätä ja katsoa perään, ”huomasitko, kun siellä leirillä jaksoit raahautua meidän kanssa sen tuskasen pitkän luontoradan, sait paremman numeron bilsan kokeesta.”

Taitava nuorisotyöntekijä osaa puhua samaa kieltä monialaisessa yhteistyössä. Hän on ylpeä omasta rennosti asenteestaan ja hyvän tyypin maineesta – ihan syystä voi ollakin. Hän on kasvatuksen ammattilainen, jolla on osaamista nuorten kohtaamiseen, menetelmiä ryhmän rakentamiseen ja nuorten osallistamiseen yhteiskuntaan aktiivisiksi toimijoiksi. Nuorisotyöntekijät jatkakaa hengaillessa puuhastelusettejä nuorten kanssa! Ehkäpä seuraavaksi olisi tehtävä nuorisotyö-kasvatus -sanakirja. Käsikirjan tekemiseen voisi osallistaa nuoria, missä heidän kokemuksillaan olisi merkittävä painoarvo.

Marjo Kolehmainen

Kirjoittaja yhteisöpedagogi (YAMK) Marjo Kolehmainen toimii Humanistisessa ammattikorkeakoulussa projektipäällikkönä Uusiutuva koulu ja nuorisotyö -hankkeessa.

KUUSI TEESIÄ OSALLISUUDESTA

Osallisuutta ei tässä julkaisussa ole tarkoitus pohdiskella teoreettisesti, vaan tavoitteena on antaa lukijalle käytännön vinkkejä erilaisista toimintamalleista. Jonkinlainen pohja siitä, minkälaisille ajatuksille osallisuuden ja osallistamisen esimerkeissämme rakennamme, on kuitenkin järkevä luoda.

Haastateltaessa ohjaajia, valmentajia ja opettajia tätä julkaisua varten heiltä kysyttiin myös heidän osallistajafilosofiaansa, eli niitä kulmakiviä ja arvoja, joille he päivittäisen työnsä nuorten parissa pohjaavat. Vastauksista nousi selvästi yhteisiä punaisia lankoja ja niistä kiteytyikin loppujen lopuksi kuusi ”teesiä”.

Sivuilla 13-17 esiteltävän Nuortentalo Katutason vastaavan työntekijä Milla Ukkonen käsittelee osallisuuden tunnetta opinnäytetyössään seuraavasti:

”Osallisuus tunteena haastaa osallisuustyön, mutta luo koko osallisuustoiminnalle pohjan. Nuorten tunne osallisuudesta kertoo vasta aidoista osallistumisen ja vaikuttamisen mahdollisuuksista ja toteutumisesta, eivät aikuisten luomat osallisuuden rakenteet. Osallisuustyössä työntekijän onkin kyettävä kuuntelemaan jatkuvasti nuorten kokemuksia ja tunteita, ja reagoitava niihin. Nuorisotyön osallisuus ei voi rakentua työntekijän omaan kokemukseen ja tunteeseen osallisuuden toteutumisesta. Samalla työntekijällä on kuitenkin keskeinen tehtävä luoda ja synnyttää osallisuuden mahdollistumisen rakenteet.” (Ukkonen, 2012, 26.)

Osallisuus on siis tunne ja kokemus, jota ohjaaja/valmentaja pyrkii nuoressa synnyttämään. Keinoja, reittejä ja rakenteita tähän on monia, seuraavana Parasta Osallisuutta -julkaisuun tehtyjen haastattelujen perusteella kiteytetyt teesit:

NUORILÄHTÖISYYS

”Ensimmäinen asia on se, ettei tämä ole minun juttuni” -Teittinen

Nuori on tekemisen ytimessä aktiivisena toimijana, tekijänä, eikä vain tekojen kohteena. Nuoren itse on saatava tehdä, oppia ja kasvaa, ohjaajan tehtävä on tukea ja kannustaa.

*”Lupaan, että nuorten ideaa voidaan viedä eteenpäin, mutta en tee sitä heidän puolestaan”
-Ketomäki*

Ohjaaja tukee nuoria niin vähän kuin mahdollista, mutta niin paljon kuin tarvitaan. Myös toiminnan rakenteen tulee tukea nuorten omaehtoista toimintaa.

AITO KOHTAAMINEN

”Ohjaajana pitää tehdä se työ, että kohtaat nuoret ja juttelet.” -Väisänen

Aidon kohtaamisen kautta löytyy yhteinen kieli nuoren kanssa. Kohtaaminen ei ole sidottu tiettyyn tilaan tai tapaan, vaan tapahtuu niissä ympäristöissä, jotka nuori kokee omakseen, oli se sitten abc tai vaikkapa rotvallin reuna.

”Tärkeintä on vuorovaikutus, avoin kaksisuuntainen vuorovaikutus” -Teittinen

Aito kohtaaminen edellyttää myös oman persoonan peliin laittamista, mutta sen kautta on mahdollista löytää se, mistä nuori innostuu.

INNOSTUS

”Nuorilla on olemassa into, mutta aikuisten maailma tappaa sitä herkästi. Siellä missä nuoret saavat kokeilla siipiään, on aika moni lähdössä lentoon” -Ketomäki

Jokaisella on joku asia, joka kiinnostaa ja innostaa, ohjaajan tulee auttaa nuorta löytämään omansa.

”Hetkinen, mepäs arvioidaan tätä kokouksessa” - tappaa herkästi innostuksen.” -Väisänen

Rakenne ei saa olla nuorten innostuksen latistaja, vaan sen tulee mahdollistaa nopea reagointi nuorten ideoiden toteutukseen. Voiko ohjaaja innostaa nuoria, jos ei ole itse innostunut?

LUOTTAMUS

”Miksi ajattelen, että jos annan vapautta, niin siitä seuraa jotain pahaa?” -Ketomäki

Nuoret vastaavat luottamukseen olemalla luottamuksen arvoisia. Nuoret kykenevät kantamaan vastuuta niin yhteisten pelisääntöjen mukaan toimimisesta, projektin etenemisestä kuin budjetistakin.

”Ohjaajan työ ei perustu kyttäämiseen, ei minun tarvitse mennä varmistamaan jokaisen homman jälkeen, että asiat on hoidettu” -Ukkonen

Kumpi on hedelmällisempi lähtökohta nuorten ohjaamisessa:

- Nuoret kykenevät kantamaan vastuuta, ja jos joku menee pieleen, käsittelemme sen sitten?
- Nuoret eivät kykene kantamaan vastuuta, joten ohjaajan tehtävä on varmistaa, ettei vaan tapahdu virheitä?

Nuoret tunnistavat, milloin heillä on oikeasti vastuuta ja milloin näennäisesti. Näennäinen vastuu ei motivoi eikä synnytä sitoutumista, päinvastoin.

ROHKEUS HYPÄTÄ KAAOKSEEN

”Projektit ovat itsellekin hyppy tuntemattomaan” -Ketomäki

Nuorilta odotetaan rohkeutta lähteä uuteen toimintaan mukaan. Myös ohjaajalta vaaditaan rohkeutta päästää kontrollista irti, antaa nuorille vastuuta, luottaa heidän kykyynsä jäsentää asiat omalla tavallaan ja toimia sen mukaan. Ohjaajan haaste on tasapainoilla puuttumisen ja puuttumattomuuden välimaastossa.

”Vaatii rohkeutta lähteä jakamaan vastuuta oppilaille, mutta pelot unohtuvat nopeasti, kun näkee miten paljon lapset siitä tykkäävät.” -Virkkajärvi

LAATU

”Pitää hyväksyä se, että asiat ovat useimmiten sopivalla tavalla rempallaan” -Ukkonen

Toiminnan laatu ei rakennu viimeisen päälle siistien tilojen tai pilkulleen oikein laaditun tiedotteen varaan. Nuorten omaehtoinen toiminta saa ja sen tulee olla nuorten näköistä. Kaikkien särmien ei tarvitse olla viimeisen päälle hiottuja tai ohjaajan mielenmukaisia.

Mitkä ovat ne laatutekijät, mitä tavoittelemme?

”Nuorten talon laatu ei ole sitä, että arjen askareet on hoidettu viimeisen päälle, vaan se on iloa, onnea, aktiivisuutta, hyvällä mielellä tekemistä” - Ukkonen

---

TOIMINTAMALLIT

MUKAVAN KAOOTTINEN TALO, JOSSA ON PALJON NAURUA

Nuortentalo Katutaso on Jyväskylän Katulähetys ry:n nuorisotyön yksikkö, jonka toiminta perustuu vahvasti osallisuuteen kolmen työmuodon, kohtaamispaikan, työvalmennuksen ja kadulle jalkautuvan nuorisotyön kautta.

Nuortentaloon ei ole laadittu sääntöjä, vaan sen toimintaa ohjaavat kolme periaatetta, päihitteettömyys, fyysinen ja psyykinen koskemattomuus sekä omaisuuden kunnioittaminen.

Nuortentalon arki rakentuu monentasoisten kohtaamisten ympärille vastuutiimin, työvalmennettavien sekä kohtaamispaikan nuorten välillä.

– Kohtaamiset ja osallisuus ovat meidän toiminnan ytimessä, eikä esimerkiksi viimeisenpäälle tiptop olevat tilat tai ohjaajien valmiiksi toimintoja täyteen rakentama viikko-ohjelma, Nuortentalo Katutason vastaava työntekijä Milla Ukkonen kiteyttää.

– Toimintatapamme vaatii laatuajattelun kääntämistä pääläelleen. Se ei ole aina helppoa, kun itse tykkäisin pitää paikat tarkemmin järjestyksessä. Mutta aina kun näkee nuorten ottavan vastuuta oma-aloitteisesti ja huomaa, miten tärkeää ja kasvattavaa se omasta vastuualueesta huolehtiminen nuorelle on, saa hyvän muistutuksen siitä, mikä tässä työssä onkaan sitä olennaista laatua, Ukkonen jatkaa.

”Kohtaamiset ja osallisuus ovat meidän toiminnan ytimessä”

TYÖLLISTÄMINEN TYÖMUOTONA, EI RESURSSINA

Nuortentalo Katutasossa alle 29-vuotiaiden työllistäminen on yksi kolmesta osallistamisen työmuodosta. Nuortentalolla on seitsemän palkkatukipaikkaa, joista osa täytetään

www.jklkl.fi/katutaso

oppisopimuksella. Palkkatukipaikkojen lisäksi Nuortentalossa on 5-10 henkilöä kerrallaan muussa TE-toimiston toimenpiteessä, kuten työkokeilussa, työelämävalmennuksessa sekä työharjoittelussa. Talo tarjoaa mahdollisuuden myös kuntouttavaan työtoimintaan Työvoiman palvelukeskuksen kautta.

Nuortentalon työvalmennus tarkoittaa tavoitteellista työllistämistä, jossa työtehtävien tekemisen lisäksi kohennetaan työelämätaitoja ja muitakin elämäntaitoja. Työllistämisen kautta toteutuu Nuortentalon perusajatus nuorten valtaamasta talosta heidän pyörittäessään toimintaa ja arkea.

Työvalmennettavien työtehtävät muodostuvat Nuortentalon arjen tehtävistä sekä Kohtaamispaikan nuorten kohtaamisesta. Lisäksi jokainen työvalmennettava kuuluu ainakin yhteen työtiimiin, jolla on oma roolinsa talon sisällä kuten salivarauksista ja kahvituksista huolehtiminen, markkinointi tai remontti- ja huoltotyöt.

– Meillä työvalmennettavat ja työtiimit vastaavat kaikesta talon toiminnasta, eikä meillä ole esimerkiksi ostettua siivouspalvelua, Ukkonen avaa. – Työvalmennettavat tulevat erilaisista taustoista ja jokaisen kohdalla täytyy tietenkin miettiä, ettei ketään kuormiteta liikaa, vaan annettu vastuu on sopivan kokoinen. On todella upea juttu nuorelle, kun oma vastuualue lähtee toimimaan ja nuori saa sen onnistumisen kokemuksen, Ukkonen kertoo.

– Aina kaikki ei tietenkään suju niin kuin pitäisi, vaan välillä sattuu ylilyöntejä ja niihin puututaan yksilönohjauksen kautta. Joskus riittää ettei puutukaan ihan heti, vaan antaa nuorelle tilaa itse hoksata tilanne ja keksiä siihen ratkaisut, Ukkonen kuvaa.

TASAVERTAINEN TALO. Nuortentalon vastuutiimi ja työvalmennettavat kokoontuvat keran viikossa yhteen viikkopalaveriin käymään talon asioita läpi.

– Meidän kokouksissa kaikki ovat tasavertaisia ja tunnelma on rento. Viikkopalaverin tarkoituksena on toimia yhteisenä päätöksenteon areenana. Jokaisella on yhtäläinen mahdollisuus osallistua keskusteluun ja ehdottaa uusia ideoita, itse toimin pääasiassa puheenjohtajana ja teen tarvittaessa lopulliset päätökset, Ukkonen kuvaa.

Tasavertaisuudesta ja avoimuudesta kertoo myös se, että Nuortentalon budjetti on avattu kokonaisuudessaan kaikille työvalmennettaville. Ukkosen mukaan avoimuus raha-asioissa on lisännyt työvalmennettavien omistajuuden tunnetta ja vähentänyt rahan liittyvää marinaa huomattavasti.

– Esimerkiksi meidän tykypäivän tiimi mietti ruokia hankkiessaan hyvin tarkkaan, etteivät vain käyttäisi liikaa rahaa. Kun työvalmennettavat ymmärtävät kokonaisuuden, ottavat he siitä myös vastuun, kehuu Ukkonen.

ILOINEN YHTEISÖ. Avoin ja yhteisöllinen toimintakulttuuri on Ukkosen mukaan yksi Nuortentalon johtamisen tärkeimmistä kulmakivistä.

– Minulle on tärkeää, että meillä on hyvä meininki ja nauretaan paljon. Silloin tiedän, että olemme onnistuneet. Tavoitteenamme ei ole tuottaa erittäin tehokkaita ihmisiä työelämään, vaan lähtökohtamme on, että onnen ja ilon tunteita kokevalla ihmisellä on jo paljon eväitä lähteä rakentamaan elämäänsä eteenpäin, tiivistää Ukkonen.

Nuortentalolla työvalmennettavien työsuhteiden pituudet vaihtelevat kuu-kaudesta useampaan vuoteen. Suuri

vaihtuvuus korostaa yhteisöllisyyden ja terveen toimintakulttuurin merkitystä.

– Uusien työvalmennettavien kanssa käydään aina alkukeskustelut ja heille kerrotaan talon toimintaperiaatteet, itse käytännön perehdytys tapahtuu arjen töihin osallistumalla, Ukkonen kuvaa.

– Olemme onnistuneet yhdessä luomaan kulttuurin, jossa Nuortentalon periaatteet ovat kaikille toimintaa aidosti ohjaavia ohjenuoria ja uudet jäsenet otetaan yhteisöön heti mukaan, Ukkonen kiittelee.

KATUTASO - KOHTAAMISPAIKKA

Nuortentalon Kohtaamispaikassa osallisuus tarkoittaa, että nuoria kannustetaan tekemään Talosta oman näköisensä. Tämä tapahtuu esimerkiksi koristelemalla ja maalaamalla tai tapahutumia ja turnauksia järjestämällä.

– Kun lähdimme rakentamaan Kohtaamispaikkaa, oli tavoitteenamme talo, jossa nuoret kokevat aidosti omistajuutta, eikä että heillä on vain jotkut määritellyt pienet tehtävät todellisten lankojen pysyessä koko ajan ohjaajien käsissä, Jaana

Ketomäki, Kohtaamispaikasta vastaava nuoriso-ohjaaja avaa.

Kohtaamispaikan aktiiviset toiminnot rakentuvatkin täysin nuorten

toiminnan varaan. Nuortentalon työntekijöiden sekä työvalmennettavien roolina on innostaa nuoria ideoimaan toimintaa ja tukea ideoiden toteuttamisessa.

– Kun Nuortentalo avattiin, kerroimme nuorille, että meillä on nyt uusi talo ja jos haluatte tehdä jotain, niin mietitään yhdessä, miten sen voisi toteuttaa. Meillä ei ollut mitään toimintasuunnitelmaa siltä varalta, etteivät nuoret olisi tarttuneet toimintaan, vaan silloin olisimme vain hengailleet, Ketomäki muistelee Kohtaamispaikan alkumetrejä.

– Osa nuorista tarttui tilaisuuteen hy-

vinkin nopeasti, osan kanssa on saanut vähän kaivella, että löytyisikö jotain innostavaa tekemistä, Ketomäki jatkaa.

– Joskus nuoret tulevat kysymään, että koska se heidän ideansa toteutuu. Silloin muistutan nuoria siitä, että kyseessä on heidän ideansa ja pallo on heillä. Olen nuorten käytettävissä ja tukena

”Tavoitteenamme ei ole tuottaa erittäin tehokkaita ihmisiä työelämään, vaan lähtökohtamme on, että onnen ja ilon tunteita kokevalla ihmisellä on jo paljon eväitä lähteä rakentamaan elämäänsä eteenpäin”

”Meillä ei ollut mitään toimintasuunnitelmaa siltä varalta, etteivät nuoret olisi tarttuneet toimintaan, vaan silloin olisimme vain hengailleet”

kaikessa tarvittavassa, mutta en tee asioita heidän puolestaan, Ketomäki kuvaa rooliaan.

Ohjaajan rooli riippuu myös paljon nuorista itsestään. Ketomäki pyrkii olemaan taustalla niin paljon kuin mahdollista, huolehtien samalla turvallisen toimintaympäristön säilymisestä sekä lakien ja nuorisotyön periaatteiden noudattamisesta.

– Kokeneemman tapahtumanjärjestäjäporukan kanssa ei tarvitse olla kuin rahapussi ja viranomaisasioiden hoitaja, uusien ryhmien kanssa koko kuviota jumpataan paljon enemmän läpi. Joskus saatan toimia myös koollekutsujana, jos projektin edistyminen sitä vaatii, Ketomäki avaa.

BUDJETTI HALTUUN. Lämpileikkaavaa osallisuutta rakennettaessa nähtiin tärkeäksi avata Kohtaamispaikan nuorille talon toimintabudjetti ja antaa heille vastuuta myös rahankäytöstä.

– Kerroimme nuorille heti alkuun, minkä verran rahaa on käytössä ja että sen tulee riittää loppuvuodeksi. Ensimmäinen porukka olisi voinut

”Käyn mielessäni aina läpi, mikä on pahinta mitä voisi tapahtua ja olenko valmis kantamaan siitä vastuun. Jos en ole, niin reunaehtoja korjataan”

käyttää vaikka kaiken, mutta nuoret miettivät fiksusti, eivätkä halunneet tuhлата, jotta loppuvuonna riittäisi rahaa esimerkiksi uusiin biljardimailoihin, Ketomäki kehuu.

– Jos olisin ohjaajana asettanut rajat, olisi napinaa tullut varmasti paljon enemmän kuin nyt, Ketomäki arvailee.

– On nuorten aliarviointia ajatella, etteivät he osaisi ajatella yhteistä hyvää ja rajata rahankäyttöään, jatkaa Ketomäki.

Kohtaamispaikan tavoite olla nuoria aidosti osallistavana talo onkin saavutettu kiitettävästi: Vuonna 2011 nuoret järjestivät 40 erilaista projektia, vuonna 2012 alkusyksyyn mennessä toteutettuja ideoita oli jo 70. Projektitalta löytyy

mm. päihdeettömiä bileitä, eri lajien turnauksia, ruuanlaittoiltoja, keilausretkiä, Talon öitä, leffailtoja sekä rantatapahtuma Tuomiojärvellä.

– Sovimme, että lähemme kokeilemaan toteutuskelvottomiltakin tuntuvia juttuja. Osallisuutta on myös se, ettei asiat aina onnistu, Ketomäki painottaa.

– Käyn mielessäni aina läpi, mikä on pahinta mitä voisi tapahtua ja olenko valmis kantamaan siitä vastuun. Jos en ole, niin reunaehtoja korjataan, Ketomäki avaa ohjaamisfilosofiaansa.

PERIAATTEET SÄÄNTÖJEN TILALLA. Nuoriin luottaminen ja osallisuus näkyy Kohtaamispaikassa myös sääntöjen poissaolona. Nuortentalon ohjaavat periaatteet, päihdeettömyys, omaisuuden kunnioittaminen sekä henkinen ja fyysinen koskemattomuus, ovat nuorilla tiedossa, mutta niitäkään ei olla kirjoitettu seinille.

– Kun sääntöjä ei korosteta ja nosteta esille, ei nuorilla ole niin suurta kiusausta lähteä testaamaan niitä. Uskon, että nuoret kunnioittavat periaatteitamme, ovathan ne jo ihan lainkin puolesta määritellyt. Jos niitä kuitenkin rikotaan, puuttuvat työntekijät asiaan, Ketomäki kuvaa.

Vaikka Kohtaamispaikalla ei ole enää sääntöjä, joihin olisi kirjattu esimerkiksi kiroilukiello, on kiroileminen Ketomäen mukaan vähentynyt.

– Olen saanut seurata, kuinka työvalmennettavat ja nuoret käyvät pohdiskelevia keskusteluja kiroilemisesta ja sen tarpeellisuudesta tai tarpeettomuudesta. Uskon sen olevan paljon hedelmällisempää kuin suorat kiellot ja voivan johtaa siihen, että nuori muuttaa ajatteluaan ja asennetaan, Ketomäki pohtii.

”Heitän itseni täysillä likoon ja hyväksyn sen, että minua pidetään outona ja että nuoret pitävät hauskaa kustannuksellani. Minulle saa aina nauraa, mutta minä en koskaan naura nuorille.”

KADULLE JALKAUTUVA NUORISOTYÖ

Kadulle jalkautuvan nuorisotyön tärkeimmät periaatteet ovat luottamuksellisuus ja vapaaehtoisuus. Tämä tarkoittaa sitä, että nuori sitoutuu tukeen vapaaehtoisesti ja työntekijällä on velvollisuus huolehtia tukisuhteen luottamuksellisuudesta.

NuortenTalossa tehdään myös kadulle, pääasiassa Jyväskylän keskustaan jalkautuvaa nuorisotyötä. Työntekijät pyrkivät luomaan nuoriin luottamuksellisia suhteita ja tukemaan heitä kunkin yksilöllisen elämäntilanteen huomioiden. Työntekijät voivat tarjota tukea itse tai toimia Katutason palveluohjaajina.

– Kohtaamispaikkaan tulevat nuoret ovat jo lähtökohtaisesti ottaneet itse tietyn askeleen, kun ovat astuneet meidän kynnyksen yli uuteen paikkaan. Kaupungilla on paljon enemmän niitä nuoria, joilta uupuu into ja rohkeus tehdä jotain uutta, Ketomäki kuvaa.

– Kadulle jalkautuvat nuorisotyöntekijät luovat kontakteja nuoriin ja rauhallisesti rinnalla kulkiessa ehdottavat, että mitäs jos vietettäisiin perjantaita vähän eri tavalla, esimerkiksi hohtokeilaamalla, Ketomäki avaa työnkuvaa.

– Jos nuoren itseluottamus on vähäistä, hän varjelee kulissiaan tiukasti. On niin paljon asioita, jotka voivat sitä horjuttaa, kuten esimerkiksi keilaamisessa heiton epäonnistuminen, kainaloiden hikoaminen tai vaikkapa nolot keilakengät. Jos nuorella ei ole varmuutta siitä, että keilaaminen voi olla hauskaa, ei hän välttämättä näe kokeilemista sen riskin arvoiseksi, Ketomäki selventää.

Nuorisotyöntekijä miettii nuoren kanssa, mitkä asiat nuorta epäilyttävät ja auttaa madaltamaan kynnystä luomalla turvallisen ja luotettavan suhteen nuoreen.

– Tehtäväni on olla niin luotettava ja uskottava, että kanssani voi lähteä kokeilemaan uusiakin asioita, Ketomäki tiivistää.

– Heitän itseni täysillä likoon ja hyväksyn sen, että minua pidetään outona ja että nuoret pitävät hauskaa kustannuksellani. Minulle saa aina nauraa, mutta minä en koskaan naura nuorille, Ketomäki jatkaa.

– Tämä on johtanut siihen, että on syntynyt aitoja ja kestäviä ihmissuhteita ja minut on esimerkiksi kutsutaan paikalle, kun aikanaan ohjaamani nuoren lapsi kastettiin, Ketomäki päättää.

KOLME POINTTIA

LAATUAJATTELU PÄÄLAELLEEN

- Olennaista ei ole tiukka järjestys, vaan nuorten kokemaa aitoa omistajuus

ILONEN YHTEISÖLLISYYS

- Onnen ja ilon tunteita kokevalla ihmisellä on jo paljon eväitä lähteä rakentamaan elämäänsä eteenpäin

AVOIMUUS JA LUOTTAMUS

- Nuoret vastaavat luottamukseen vastuullisuudella
- Mikä on pahinta, mitä voi tapahtua?

NUORISOTILAN NUORET + ROKKIBREIKKI = ROKKAAVAA NUORTEN TOIMINTAA

Äänekosken Suolahden nuorisotilalla on jo vuosia liitetty nuorten omaehtoista projektitoimintaa osaksi perinteistä tilatyötä. Toiminta sai alkunsa vuonna 2008 Nuorten Keski-Suomen koordinoiman Ketään ei jätetä -hankkeen kautta. Tuolloin nuorisotyöntekijän työajasta osa oli varattu nuorten projektien valmentamiseen, loput perinteiseen nuorisotyöhön.

Monet Äänekoskella toteutetuista projekteista on tehty yhteistyössä muiden toimijoiden kanssa. Tästä erinomaisena esimerkkinä voidaan nostaa yhteistyö Keski-Suomen Opiston Rokkibreikki-linjan kanssa:

Rokkibreikkiläisten opintoihin kuuluu bänditapahtumien järjestäminen ja myös nuorisotiloilta löytyy projektitoiminnasta innostuneita nuoria. Rokkibreikin ohjaaja ja nuorisotyöntekijä ovatkin tuoneet nämä nuoret syksyisin yhteen suunnittelemaan yhteistä projektia.

Tutustumisen ja ryhmäytymisen jälkeen nuorten kanssa on lähdetty ideoimaan tapahtuman ohjelmaa, paikkaa, aikaa, käytännön järjestelyjä sekä markkinointia. Useana vuonna nuoret ovat toteuttaneet yhteisvoimin jonkin tapahtuman, kuten Voimavirtarockin tai Rock Cafe -illan.

Rokkibreikin nuoret vastaavat pääosin tapahtumien ohjelmallisesta sisällöstä nuorisotilan nuorten keskittyessä esimerkiksi kahvion organisointiin sekä markkinointiin. Jokaisella nuorella on siten oma vastualueensa, jonka työstämiseen hän saa paneutua erityisesti.

Projektia ohjaavat nuorisotyöntekijä sekä Rokkibreikin opettaja yhteisvoimin. Ohjaajien rooli on pysyä taustalla niin paljon kuin mahdollista nuorten tekemistä tarvittaessa tukien. Yh-

teistyötä ja toimintamallia on kiitelty niin nuorten, ohjaajien kuin organisaatioidenkin taholta.

NUORISO-OHJAAJAN VINKKELI

Merja Arffman on pitkän linjan nuoriso-ohjaaja Suolahden nuorisotilalta. Ketään ei jätetä -hankkeen ajan puolet hänen työajastaan oli varattu nuorten omaehtoisen projektitoiminnan ohjaamiseen. Vaikka hankkeen jälkeen projekteja on tehty muun työn ohessa sen verran kuin ehditty, on Arffmanilla pitkä kokemus nuorisotila-

toiminnan ja nuorten projektitoiminnan yhdistämisestä.

– Ydinajatus on, että nuori tekee ja aikuinen

tukee. Valmiita ratkaisumalleja pitäisi pyrkiä välttämään mahdollisimman pitkälle, vaikka se itsestä tuntuisikin aina ajoittain järkevältä. Sen sijaan nuoria tulisi kannustaa ajattelemaan mahdollisimman laajasti, Arffman avaa.

– Jossainhan täytyy mättää, kun nuorilla on se käsitys, etteivät he saa tai voi tehdä jotakin projekteja. Upeimmat tuotokset syntyvät silloin kun nuoret saavat sen aha-elämyksen, että mehän voidaan, eihän meitä tässä mikään estä, Arffman jatkaa.

Ohjaajan roolin Arffman kiteyttääkin nuorten innostamiseen sekä turvallisista rajoista huolehtimiseen.

– Virheitä saa tapahtua, mutta nuorten ei saa antaa lyödä päätään mäntyyn liian lujaa. Aikuisella tukijalla pitää olla selkeä kuva siitä, että nuorten idea on toteuttamiskelpoinen ja etteivät nuoret voi joutua vaikeuksiin, Arffman summaa.

– Nuoret osaavat erottaa sen, milloin heihin oikeasti luotetaan ja milloin vastuu on vain

”Ydinajatus on, että nuori tekee ja aikuinen tukee.”

”Kun vastuuta annetaan, sitä myös kannetaan”

näennäistä ja ohjaaja odottaa selän takana ja on korjaamassa heti kaiken oman mielensä mukaiseksi. Kun vastuuta annetaan, sitä myös kannetaan, Arffman kiteyttää.

Projektia tehtäessä nuoret kohtaavat monia uusia haasteita, joiden ylittämiseen tarvitaan ohjaajan tukea ja apua.

– Se on yksilökohtaista, minkä verran ketäkin nuorta pitää tukea ja miten. Tärkeää on, että jokainen nuori saa oman kokoisia haasteita ja sitä kautta onnistumisen kokemuksia, Arffman avaa.

Arffman kertoo nuorten joskus jäävän tuijotamaan häntä kuin oikeaa vastausta odottaen.

– Yksinkertainen ja tosi hyvä keino on todeta kyseessä olevan heidän projekti, ei minun. Silloin nuoret monesti hoksaavat taas oman vastuunsa ja lähtevät jäsentämään tilannetta, Arffman vinkkaa.

KOLME POINTTIA

NUORI TEKEE, AIKUINEN TUKEE

- Upeimmat tulokset syntyvät silloin, kun nuoret oivaltavat, että saavat ja voivat tehdä itse

PROJEKTITOIMINTA SOPII MYÖS OSAKSI AVOINTA NUORISOTILATOIMINTAA

- Pitää olla ihan vain projektiryhmälle varattua aikaa, mutta nuoria voi sparrata projektin etenemisessä myös tilatyön ohessa

LAAJA-ALAINEN YHTEISTYÖKUMPPANUUS

- Edellyttää hyvää ja avointa viestintää, että löydetään eri toimijoita sekä nuoria hyödyttävä yhteistyömalli

OSALLISUUTTA ABC:LLÄ

Osa nuorista muodollisempi osallisuustoiminta ei kiinnosta lainkaan, vaan he kaikkoavat nuorisotilalta heti talotoimikunnan kokouksen alkessa. Näiden nuorten kanssa osallisuustoimintaa rakennetaan eri lähtökohdista ja paljon epämuodollisemmin.

Laura Väisänen on ohjannut useita nuorten matalankynnyksen ryhmiä ensin Jyvässeudun 4H:n ja myöhemmin Jyväskylän kaupungin nuorisopalveluiden palveluksessa. Tärkeinä nuorten toiminnan mahdollistajina ja toimintaympäristöinä ovat olleet ABC Keljonkangas ja lähialueiden nuorisotilat, joiden puitteissa on kokoonnuttu ja järjestetty toimintaa.

– Idea lähti siitä, että mennään sinne missä nuoret ovat. ABC:llä hengasi paljon nuoria ja heille toivottiin jotain järkevää toimintaa, sillä hengaus ja sen mukanaan tuomat lieveilmiöt aiheuttivat välillä henkilökunnalle harmaita hiuksia, Väisänen muistelee.

Väisänen meni nuorten luo ja juttelei heidän kanssaan siitä, millaista toimintaa Keljonkankaan nuoret kaipaisivat ja kyseli kiinnostaisiko heitä lähteä mukaan järjestämään jotain. Muutama nuori innostui ajatuksesta ja he houkuttelivat kavereitansa liittymään projekti-ryhmään.

– Välillä kuulee ihmettelystä siitä, että mistä niitä nuoria nyt oikein löytyy ja mitähän ne nyt oikein haluaa. Tämä ei ole ydinfysiikkaa, ei se ole sen kummempaa kuin että menee sinne missä nuoret on ja kyselee mitä he haluaisivat tehdä, Väisänen kiteyttää.

Ryhmien toiminta on ollut alusta alkaen hyvin nuorilähtöistä.

– Nuoret päättivät ihan alkuun, että haluavat ylipäänsä lähteä tekemään jotain ja ideoivat, mitä se olisi. Toki ohjaajana annoin syötteitä ja tukea, mutta nuoret ovat määritelleet kuinka usein ja milloin kokoonnutaan, mitä lähetään tekemään

ja mihin tienatut rahat käytetään, Väisänen kuva.

– Toiminnallisen tekemisen lomassa on kerrattu ABC:llä asioinnin pelisääntöjä sekä puhuttu monet nuorille tärkeät asiat läpi, Väisänen jatkaa.

Ensimmäinen ABC-ryhmä päätti, että haluaa tienata rahaa Särkänniemen reissua varten. Ryhmä järjesti nuorten diskon koulun saliin, teki kasvomaalauskeikkoja abc:llä sekä huolehti huoltamoalueen siivouksesta Neste Rally Finlandin jälkeen.

– Yhteinen tavoite toimi nuorille hyvänä porkkanana silloin joskus kun nuoria ei olisikaan niin paljoa huvittanut, Väisänen vinkkaa.

Motivoinnin lisäksi ohjaajan rooliin on kuulunut taustatuen antaminen tarpeen mukaan sekä ryhmähengestä huolehtiminen.

– Ohjaajana olen pyrkinyt keskittymään ryhmädynamiikkaan. Toki olen muistutellut aika-tauluista ja vinkannut välillä, että jos teette näin, saattaisi

tapahtua tämmöistä, mutta projektin eteneminen on ollut nuorten käsissä, Väisänen avaa.

– On aina hienoa, jos nuorten kanssa syntyy joku tuotos, mutta se on kuitenkin sivuseikka. Jos ei pidä projektia kaikkein kirkkaimpana tavoitteena, niin se yhdessä oleminen ja tekeminen mahdollistaa nuorisotyön, Väisänen kertoo.

”Toki ohjaajana annoin syötteitä ja tukea, mutta nuoret ovat määritelleet kuinka usein ja milloin kokoonnutaan, mitä lähetään tekemään ja mihin tienatut rahat käytetään.”

”Yhteinen tavoite toimi nuorille hyvänä porkkanana silloin joskus kun nuoria ei olisikaan niin paljoa huvittanut.”

VASTOINKÄYMISTEN LÄPI

Aina kaikkien nuorten ryhmien kanssa ei asiat mene kuin sadussa. Epäonnenkantamoiset eivät välttämättä ole nuorista itsestään riippuvaisia, vaan joskus olosuhteet iskevät vastaan. Eräs Väisänen vetämistä ryhmistä sai kokea ison kasan vastoinkäymisiä.

– Sen ryhmän kanssa ei oikein mikään projektin alku onnistunut. Ensin suunnittelimme discoa, jolle ei myönnetty paikkaa, sitten pidettiin vähän

kioskia, mutta se ei oikein tuottanut. Seuraavaksi nuorten kanssa suunniteltiin kummituskäytävää alakoululaisten tapahtumaan, joka peruuntui tapahtumapäivänä siihen, ettei sille ollutkaan paikkaa vaikka se oli aiemmin sovittu. Lisäksi ABC Fest, johon nuoret olisivat osallistuneet järjestelyapuna, peruttiin, Väisänen listaa.

– MUTTA arvokasta nuorisotyötä ja kohtaamista näiden kanssa tuli kylläkin tehtyä, juttelimme nuorten kanssa paljon, niin kevyistä kuin henkilökohtaisista ja raskaistakin asioista, Väisänen kertoo.

Nuorilta itseltään kysyttäessä, ovat muistot positiivisia vastoinkäymisistä huolimatta:

”No itsenhän pidin siitä että oli todella todella mukava ohjaaja, eli kaikki kellä o huumorintajua ni lähtekää mukaan! Ja oli mukavaa nähdä aina ystäviä, kehitellä jotain, jauhaa vaan välillä jostain turhasta, ottaa rennosti ja viettää tasapaksut tylsät päivät yllättävän menevästi ja todella mukavasti!

Moni asia mitä suunniteltiin, tarveltiin. Jos oltaisiin asioissa onnistuttu ni olisi lisää mukavia muistoja.

Tää oli aivan mahtava tapa saada edes jotain tekemistä varsinkin kylminä talvi päivinä sen sijaan kuin istua abc:llä, myyjät valittamassa, ja syömässä roskaa, tai mennä joillekkin kavereille hetkeksi vain koska ei ole vanhemmat kotona!” Poika 17v

”Se oli kivaa et ohjaaja oli mahtava ja oli mukavia kamuja. Sit oli aina mukavaa ja sai nauraa kaikkien jutuille :D Se oli tylsää että kaikki mitä yritettiin tehdä esim. kioskia, niin jäätiin tappiolla ja ABC festiä ei tullut se oli aika syvältä ! Oli hul-

lun mukavaa myydä kioskissa ja ohjaaja ei ollut käskyttäjä vaan se oli vähä niinku me eli siis yks nuorista ni oli hyvä fiilis mutta joskus ärsytti tulla kun tiesi että mikään ei onnistu ikinä, mutta muuten tosi jees! Myös se että sain kokemusta tällaisesta ABC ryhmästä. :)” Tyttö 17v

”Mun mielestä kivointa oli mahtava ohjaaja ja just se et oli jotain tekemistä talvella muutakin kuin istuu apilla kuuntelemassa myyjien valitusta. Huonointa oli se et oikeestaan kaikki mitä suunniteltiin meni pieleen. Ois ollut kivaa tehdä enemmänkin sillein ite, mut no sille nyt ei me tai ohjaaja voinut tehdä mitään. Ois ollu tosi kiva järjestää se festi juttu! :)” Tyttö 16v

KOLME POINTTIA

MENE SINNE MISSÄ NUORET OVAT JA JUTTELE HEIDÄN KANSSAAN SIITÄ, MITÄ HE HALUAISIVAT TEHDÄ.

- Ohjaajana pitää tehdä se työ, että kohtaat nuoret ja juttelet heidän kanssaan. Kysyminen on todella hyvä keino.

RYHMÄYTÄ JA INNOSTA NUORET OTTAMAAN PROJEKTI OMAKSEEN.

- Yhteisen tavoitteen luominen (esim. Särkänniemen reissu) auttaa motivaation ylläpitämisessä

TUE NUORIA NIIN PALJON KUIN TARVETTA ON, MUTTA NIIN VÄHÄN KUIN MAHDOLLISTA.

NUORTEN YRITTÄJYYSTALOT

Nuorten yrittäjyystalo on avoin toiminta- ja oppimisympäristö kaikille alle 25-vuotiaille nuorille, missä tarjotaan mahdollisuuksia projektien toteuttamiseen, itsensä työllistämiseen sekä koulutautumiseen. Nuorten Keski-Suomi ry käynnisti Yrittäjyystalotoiminnan vuonna 2004 Muuramen Innolassa ja sitä on sen jälkeen levitetty Jyväskylään, Uuraisille sekä Äänekoskelle.

– Halusimme luoda yrittäjyyskasvatusmallin, joka kohdistuu vapaa-ajalle ja johon nuorten on mahdollista päästä jo alakouluikäisenä mukaan, Nuorten Yrittäjyystalojen ”äiti”, Eeva-Liisa Tilkanen muistelee toimintamallin syntyä.

– Päätimme perustaa ensimmäisen Nuorten Yrittäjyystalon juuri Muurameen, sillä siellä on hyvin yrittäjämysteinen ilmapiiri ja ideamme otettiin niin kunnan kuin yrittäjäjärjestönkin puolella hyvin vastaan, Tilkanen kiteyttää.

Hankkeen jälkeen vuonna 2006 perustettu Muuramen Innola ry

toimiikin tiiviissä yhteistyössä kunnan nuorisotyön, koulujen sekä yrittäjien kanssa ja se on löytänyt oman kiinteän paikkansa osana muuramelaista nuorisotoimintaa.

– Täydennämme omalta osaltamme Muuramen nuorille suunnattua toimintaa, emme kilpaile muiden toimijoiden kanssa, vaan pyrimme kaikkia toimijoita ja etenkin nuoria hyödyttävään, aktiiviseen verkostoyhteistyöhön, Innolan valmentaja ja toiminnanjohtaja Satu Haka tiivistää.

Yrittäjyystalotoiminnan lähtökohtana on edistää nuorten sisäistä yrittäjyyttä ja oman elämän hallintaa sekä antaa mahdollisuuksia tehdä ja kokeilla turvallisissa, ohjatussa puitteissa. Jokaiselle nuorelle tarjotaan oman kokoisia haasteita, joiden kautta nuoret saavat onnistumisen kokemuksia. Yrittäjyystalon tavoitteena on kannustaa, innostaa ja antaa nuorille mahdollisuuksia ja valmiuksia aktiiviseen ja omaehtoiseen toimintaan sekä yritteliäisyyteen.

– Tavoitteenamme on antaa nuorten unelmille

Lisätietoa: www.innola.fi

siivet ja lyödä ilmaa siipien alle, Niina Koivuniemi, Innolan toinen valmentaja kiteyttää.

Nuorten Yrittäjyystalojen toiminta koostuu kolmesta osasta: Projektit, Duunirinki ja Koulutukset.

PROJEKTIT. Yrittäjyystalot tarjoavat tilan, välineistön ja valmennusta nuorten omaehtoisten projektien toteuttamiseen. Yrittäjyystalojen toiminnassa on tärkeää, että projekti-ideat kumpuavat nuorista itsestään ja että he saavat kokea tekevänsä omaa juttuaan itse, valmentajan tukiessa taustalta niin paljon kuin tarvetta on, niin vähän kuin mahdollista.

– Valmentajien tehtävä ei ole keksiä nuoria kiinnostavia projekti-ideoita

nuorten puolesta, vaan auttaa heitä löytämään ne itse, Koivuniemi avaa.

– Valmentajan näkökulma on yksilöä kohtaan innostamista ja kannustamista, ryhmää kohtaan yhteen liimaamista ja yhteistä tavoitetta kohti tsemppaamista, Koivuniemi jatkaa.

Valmentaja ei siis anna valmiita vastauksia tai ohjeista, miten projekti tulee tehdä, vaan ohjaa nuoria etsimään tietoa ja löytämään itse vastauksia kysymyksiinsä.

– Tavoitteenamme on tarjota nuorille onnistumisen kokemuksia heitä kannustaen ja tsemptäen. Tärkeintä on, että nuoret ovat tekevässä roolissa, me valmentajat taustalla, mutta tarvittaessa tukemassa,

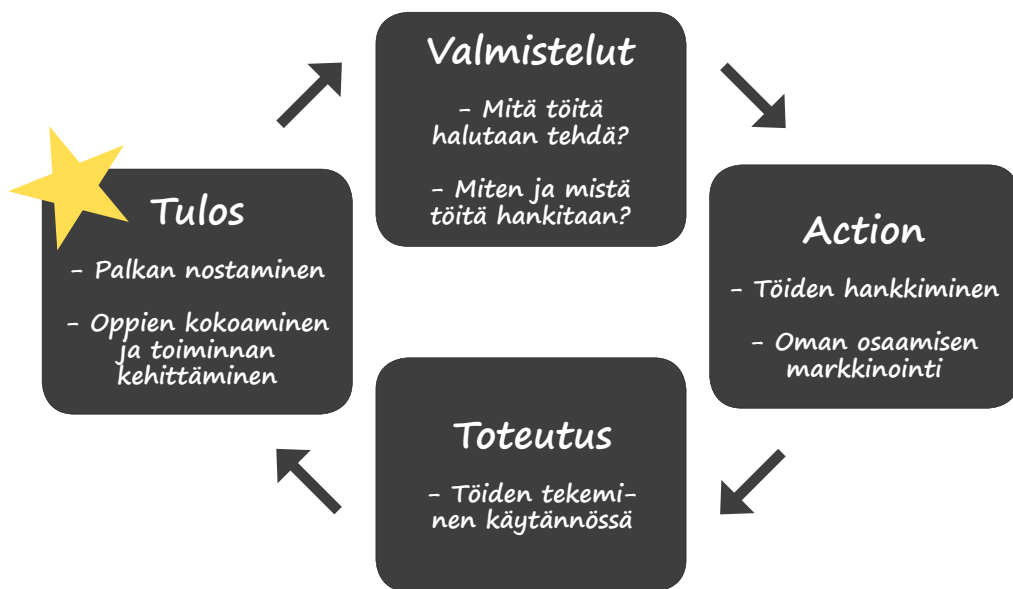
Haka tiivistää.

Yrittäjyystaloissa on toteutettu vuosien saatoslukuisia määriä projekteja, joista suurin osa on ollut erilaisia nuorten tapahtumia, kuten bileitä ja konsertteja. Tämän lisäksi nuoret ovat järjestäneet muun muassa näyttelyitä, harrastemessuja ja leirejä.

”Tavoitteenamme on antaa nuorten unelmille siivet ja lyödä ilmaa siipien alle”

”Valmentajien tehtävä ei ole keksiä nuoria kiinnostavia projekti-ideoita nuorten puolesta, vaan auttaa heitä löytämään ne itse.”

Duuniringin prosessikaavio

DUUNIRINKI. Duuniringi on nuorten tiimi, joka toimii aktiivisesti työllistääkseen itse itsensä ja kehittääkseen omaa osaamistaan. Käytännössä duuniringi on työnvälitystä, jossa tiimi tekee itse myös töiden etsimiseen liittyvät toimenpiteet. Valmentajan roolina on siten tukea ja auttaa nuoria, ei hankkia työkeikkoja nuorten puolesta.

Valmentajan ohjaamana duuniringin nuoret pohtivat omaa osaamistaan ja sen markkinointia, toteuttavat markkinointitoimenpiteitä työkeikkojen hankkimiseksi, kartuttavat työkokemusta erilaisten työkeikkojen kautta, tienaa rahaa ja arvioivat toimintaa kehittämismielessä sekä oppien keräämiseksi (kts. yllä oleva kaavio).

Duunirinkiläiset ovat muun muassa järjestäneet kahvituksia, siivonneet, hoitaneet lapsia, pesseet autoja sekä tehneet pihatöitä, postituksia, inventaarioita, kasvomaalauksia ja markkinointipromootioita. Työkeikkoja on tehty niin yksityishenkilöille, yrityksille kuin kunnillekin.

Duunirinkiläiset tutustutetaan myös työelä-

män pelisääntöihin, kuten byrokraatiaan, palkanmaksuun, työnantajien velvoitteisiin, verotukseen ja laskutukseen. Näin nuorille syntyy laajempi kokonaiskäsitys työelämän säännöistä ja lainalaisuuksista. Työllistymisen lisäksi nuoret luovat kontakteja paikkakunnalla toimiviin yrittäjiin, oppivat markkinointia ja saavat mahdollisuuden tutustua eri yrityksiin ja ammatteihin.

Tiimin nuoret kehittävät jatkuvasti osaamistaan säännöllisissä kokouksissa yhdessä valmentajan kanssa sekä tarpeen mukaan järjestettävissä koulutuksissa.

Duunirinkitoiminta on levinnyt Innolan lisäksi myös Keski-Suomen 4H-yhdistyksiin, jotka ovat ottaneet toimintamallin työnvälitystoiminnan sekä 4H-yritystoiminnan rinnalle.

KOULUTUKSET. Yrittäjyystalossa järjestetään koulutuksia nuorten tarpeista lähtien. Usein koulutustarve on syntynyt projektien ja duunirinkitoiminnan kautta. Koulutusten tarkoituksena on mukavan yhdessäolon lisäksi antaa ajattelemisen

”Käytännössä duuniringi on työnvälitystä, jossa tiimi tekee itse myös töiden etsimiseen liittyvät toimenpiteet. Valmentajan roolina on siten tukea ja auttaa nuoria, ei hankkia työkeikkoja nuorten puolesta.”

aihetta, lisätä tietoa ja työelämätaitoja sekä kasvattaa tiimi- ja projektityötaitoja. Koulutuksien teemoina on ollut esim. hygieniapassi, kesätyöhaiku, siivous ja tapahtuman järjestäminen.

PALKITTU SK8PARK -PROJEKTI

Oikeusministeriö myönsi Muuramen Innolalle Demokratiapalkinnon marraskuussa 2012. Erityistä kiitosta palkintoa jaettaessa osakseen sai Sk8park-projekti, joka toteutettiin Innolan ohjaamana keväällä ja kesällä 2012. Demokratiapalkinnon myöntämisen perusteet:

”Yrittäjätalossa kehitetään nuorten toiminta- ja oppimisympäristöjä sekä kannustetaan yritteliäisyyttä, aktiivisuutta ja nuorten omaehtoista

”Olen oppinut ottamaan ja kantamaan vastuuta sekä tekemään töitä erilaisten ihmisten kanssa. Olen myös oppinut itsestäni, että mihin kaikkeen minusta onkaan.”

”Tällaisia projekteja, jossa nuoret ovat itse olleet mukana koko prosessin alusta alkaen ja joka on lähtenyt nuorilta itseltään liikkeelle, tarvitaan ehdottomasti lisää.”

toimintaa. Muuramen Sk8park on yksi talon projekteista. Tällaisia projekteja, jossa nuoret ovat itse olleet mukana koko prosessin alusta alkaen ja joka on lähtenyt nuorilta itseltään liikkeelle, tarvitaan ehdottomasti lisää. On aivan selvää, että koko toiminta ja skeittiparkin rakentamisen onnistuminen on innostanut nuoria toimimaan aktiivisesti jatkossakin.”

Sk8park projekti sai alkunsa syksyllä 2011, kun Innolan ohjauksessa toimiva Muuramen nuorisovaltuusto teetätti kaikilla Muuramen yläkoululaisilla ja lukiolaisilla tutkimuksen, jossa kysyttiin, mihin asioihin nuoret haluaisivat vaikuttaa.

– Kunnan skeittiparkin huonokuntoisuus nousi kyselyssä vahvasti esille, joten päätimme nostaa parkin projektin teemaksi ja kutsuimme asiasta kiinnostuneet nuoret kokoon, Koivuniemi kertoo projektin alkuaikojia.

”Muuramelaiset yrittäjät lähtivät mielellään tukemaan hanketta, kun nuoret itse kävivät kertomassa projektista ja tavoitteistaan”

Yhdessä nuorten kanssa Innolan valmentajat lähtivät selvittämään ja suunnittelemaan, miten skeittiparkin uudistaminen parhaiten onnistuisi. Ryhmä sai hyviä vinkkejä ja kontakteja, joiden kautta projekti sai vahvasti tuulta alleen.

Sk8park -projekti toteutettiin yhteistyössä Jyväskylän rullalautailijat ry:n, muuramelaisten yrittäjien sekä Muuramen kunnan kanssa. Jyväskylän rullalautailijat ry:n avulla mukaan saatiin skeittaaja ja skeittiparkkeja paljon suunnitellut maisema-arkkitehti Janne Saario, joka suunnitteli parkin yhdessä nuorten kanssa. Yhteistyökumppaneiden avulla löydettiin kokeneita skeittiparkkirakentajia aina Helsingistä ja Kanadasta asti.

– Tuskin kukaan meistä osasi aluksi ajatella, kuinka pitkälle me yhdessä pääsisimme, Koivu-niemi pohtii.

Sk8park -projekti toteutettiin vahvasti yhteistyössä Muuramen kunnan sekä muuramelaisten yrittäjien kanssa.

– Muuramelaiset yrittäjät lähtivät mielellään tukemaan hanketta, kun nuoret itse kävivät kertomassa projektista ja tavoitteistaan, Haka kehuu.

Uusi Sk8park vihittiin käyttöön elokuussa juhlallisin menoin. Skeittarit ovat olleet erittäin tyytyväisiä ja loppukesästä uusilla rampeilla nähtiinkin päivittäin 30-50 skeittaajaa.

KOLME POINTTIA

NUORTEN UNELMILLE SIIVET

- - Valmentaja auttaa nuoria kehittämään nuoria itseään kiinnostavat projekti-ideat ja toteuttamaan ne

KOULUTUSTA TARPEESEEN

- Nuorten motivaatio oppimiseen on korkealla, kun projekti tai työkeikka edellyttää koulutusta

MONIALAINEN YHTEISTYÖ

- Kunta, yrittäjät ja muut järjestöt yhteistä päämäärää edistämässä

MIHIN KAIKKEEN MINUSTA ONKAAN

17-vuotias Petra Saarinen päätyi Innolan toimintaan mukaan 12-vuotiaana, kuudesluokkalaisille tarkoitettuna Innolaklubin kautta.

– Järjestimme Innolaklubin kanssa ikäisillemme leirin. Se oli niin hauskaa, että seuraavana vuonna jäin silloisen ohjaajamme apuriksi, Saarinen muistelee

– Siitä sitten hankkiuduinkin mukaan myös duunirinkiin, nuorisovaltuustoon ja erilaisiin projekteihin. Nykyään olen myös Innola ry:n hallituksessa nuorten edustajana, Saarinen listaa.

Nuori tehopakkaus onkin osallistunut niin Muuramen nuorisotoimen organisoiman Pilvetön taivas -tapahtuman järjestelyihin, Sk8park-projektin tukitempauksiin kuin koulujen toiveruokaviikon organisointiin. Kesällä 2012 Saarinen pyöritti yhdessä kaverinsa kanssa Innolan ohjauksessa 4H -yrittäjätoimintana Kesäkahviota Muuramen nuorisoseurantatalolla sekä Hiekkarinteen tanssilavalla.

– Kahviota oli kokonaisuudessaan tosi kiva pitää, vaikka se ei aina

ruusuilla tanssimista ollutkaan. Siitä sai hyvää kokemusta ja se opetti paljon, esimerkiksi että meidän olisi kannattanut markkinoida enemmän, että olisimme tienneet paremmin, Saarinen pohtii.

– Kahvion pyörittäminen auttoi minua myös

tekemään päätöksen, että vaihdan kolmoistutkinnon opiskelualani tarjoilijasta leipuri-kondittoriksi ja ylioppilaaksi. Päätös oli hyvä, enkä ole katunut hetkeäkään, uusi koulu on aivan mahtavaa, Saarinen kertoo innosta puhkuen.

Saarisen mielestä parasta Innolan toiminnassa on ollut uusiin ihmisiin tutustuminen, uudet haasteet, onnistumisen kokemukset ja uuden oppiminen.

– Olen oppinut ottamaan ja kantamaan vastuuta sekä tekemään töitä erilaisten ihmisten kanssa. Olen myös oppinut itsestäni, että mihin kaikkeen minusta onkaan, Saarinen listaa.

Innolan valmentajat ovat aktiivineidon mielestä taitavia tukemaan nuoria.

– Valmentajat antavat tilaa nuorten ajatuksille muhina ja kypsyyä. He kuuntelevat nuoren idean, auttavat miettimään, miten sen voisi toteuttaa ja tekevät joskus ehdotuksia, että miten joku asia voisi toimia paremmin, Saarinen kiittelee.

– Olen siksi näin aktiivisesti monessa mukana, kun minua on tuettu ja kannustettu lähtemään rohkeasti uusiin seikkailuihin. Tukea olen saanut niin kotoa, Innolan valmentajilta kuin kave-

reiltakin, Saarinen jatkaa.

– Jos tehtäisiin aina niin kuin aikuiset haluaa ja sanoo, ei tulisi nuorten näköistä ja nuoria kiinnostavaa toimintaa. Nuoret eivät myöskään oppisi niin paljon, kun saisivat kaiken valmiina, eikä itse tarvitsisi ajatella, Saarinen kiteyttää.

”Jos tehtäisiin aina niin kuin aikuiset haluaa ja sanoo, ei tulisi nuorten näköistä ja nuoria kiinnostavaa toimintaa.”

TOUKOFEST

ToukoFest on nuorten järjestämä monipuolinen liikunnan, kulttuurin ja harrastamisen suurtaapahtuma, joka kokoaa vuosittain keskimäärin 7000 koululaista yhteen tuomaan esille omaa osaamistaan kilpailuissa sekä osallistumaan turnauksiin ja toimintapisteiden monipuolisiin aktiviteetteihin.

Tapahtuma järjestetään Jyväskylän Hippoksella vuosittain aina samaan aikaan lukuvuoden viimeisellä viikolla. Tapahtumapäivistä tiistai on suunnattu alakoululaisille ja keskiviikko yläkoululaisille sekä toisella asteella opiskeleville nuorille.

ToukoFest on Keski-Suomen suurin nuorten vuosittain järjestämä tapahtuma ja valtakunnallisesti ainutlaatuinen.

Ensimmäistä kertaa tapahtuma on järjestetty vuonna 1994 nimellä Koulut Liikkeelle - Kulttuurit Kohtaavat. ToukoFest nimen tapahtuma sai vuonna 2002.

ToukoFestissa ei ole kyse pelkästään toukokuun tapahtumapäivistä, vaan kantavana ajatuksena on aktivoida koululaisia koko lukuvuoden ajan.

– Tapahtumassa tuodaan esille sitä oppimista ja tekemistä, mitä koko lukuvuoden aikana on tapahtunut. Toukofest onkin kouluvuoden loppuhuipennus, johon valmistautuminen tuo draivia koulun arkeen niin liikunta- kuin kulttuuriaineisiin, Toukofestin projektipäällikkö Arto Lampila avaa.

ToukoFestiin kootaan paljon eri toimintoja, joihin nuoret voivat vapaasti osallistua päivän aikana, esimerkiksi:

- Eri urheilulajien turnauksia
- Tanssinäytöksiä ja bändiskaba
- Näyttelyitä (esim. piirustusnäyttely)
- Kilpailuja (esim. valokuvauskilpailu)
- Seikkailurata
- Seurojen ja järjestöjen toiminta- ja kokeilupisteitä, joissa pääsee kokeilemaan eri lajeja ja harrastusmahdollisuuksia

Lisäksi tapahtumalla on vuosittain vaihtuva teema, joka näkyy tapahtuman kaikissa osa-alueissa.

ToukoFest huipentuu keskiviikkona järjestettyihin päihitteettömiin iltbileisiin, jossa on joka vuosi nimekäs, nuorten valitsema bändi tai artisti.

Kävijäpalaute on ollut joka vuosi positiivista niin oppilaiden kuin opettajienkin taholta.

– Monille kouluille ToukoFestiin osallistuminen on jo perinne ja oppilaat odottavatkin innolla, että pääsevät osallistumaan kilpailuihin ja turnauksiin, tutustumaan kokeilupisteiden tarjontaan sekä hengaillemaan toisten koululaisten kanssa mukavan rentoa päivää viettäen, Lampila kiteyttää vuosien aikana kerättyä palautetta.

– Myös opettajat ovat olleet tyytyväisiä päivien sisältöön sekä toukoti-

miläisten palveluallttiiseen asenteeseen. Suurin osa opettajista tiedostaa myös, että tapahtuma on nuorten järjestämä ja nuorten näköinen, eivätkä kaikki kulmat ole täydellisesti hiottuja, Lampila jatkaa.

TOUKOTIIMI. ToukoFestin järjestää Toukotiimi, eli noin kolmekymmentä 13-19 -vuotiasta nuorta, jotka tekevät tapahtumaa vapaaehtoisesti koulunkäynnin ja muiden harrastusten ohella. Tiimi on avoin kaikille nuorille ja se uudistuu osittain joka vuosi luontaisen vaihtuvuuden kautta.

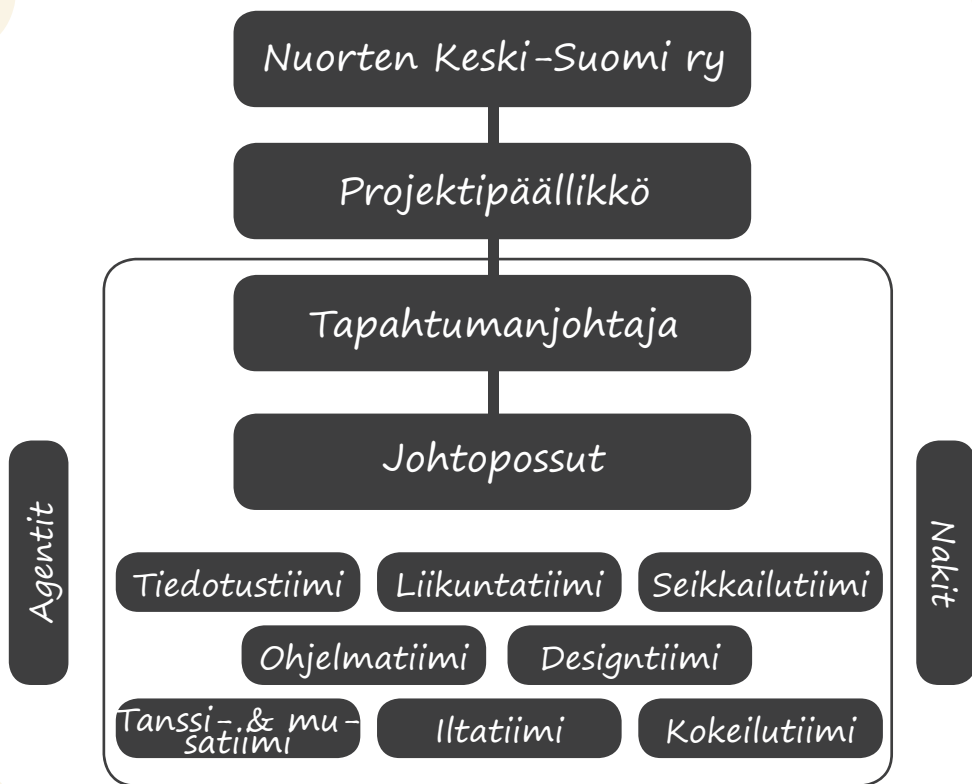
– Suurin osa uusista tulokkaista on vanhojen tiimiläisten kavereita. Useimmiten he ovat olleet edellisten tapahtumapäivien järjestelyissä apureina ja päässeet siellä näkemään, miten hauskaa tiimiläisillä yhdessä on, Lampila kuvaa nuorten mukaan lähtemisen motiiveja.

Toukotiimiläisten joukosta valitaan vuosittain tapahtumanjohtaja, joka on ollut aikaisemminkin tekemässä ToukoFest-tapahtumaa ja joka kykenee innostamaan ja sparraamaan koko tiimiä.

– Toukotiimiä ohjataan vahvasti tapahtumanjohtajan kautta. Nuorten kanssa vietetystä ajasta iso osa kuluu juuri tapahtumanjohtajan kanssa keskustelemiseen ja sparraamiseen, Lampila avaa.

Keväällä Toukotiimi jaetaan useampaan alatiimiin, jolla jokaisella on oma vastualueensa,

”Tapahtumassa tuodaan esille sitä oppimista ja tekemistä, mitä koko lukuvuoden aikana on tapahtunut.”

kuten turnaus, tanssi, bändiskaba, seikkailu, kokeilupisteet ja iltabileet. Jokaisella tiimillä on oma vastuunuri, ns. johtopossu, joka on ollut mukana Toukotiimissä aiempainakin vuonna.

Tapahtumanjohtaja, johtopossut ja projektipäällikkö kokoontuvat säännöllisin väliajoin päivittämään tilannetta ja suunnittelemaan jatkoa.

Tiimeillä on myös apuvalmentajina toimivia toukofestkonkareita, joiden tehtävänä on sparata sekä johtopossuja että koko tiimiä. Apuvalmentaja ei kerro nuoremmille tiimiläisille valmiita vastauksia, vaan auttaa heitä löytämään ja ideoimaan omat ratkaisunsa.

Lisäksi Toukotiimin apuna toimii agenteja, jotka toimivat omalla koulullaan Toukotiimin yhdyshenkilönä markkinoiden tapahtumaa ja helpottaen koulun työtä esim. ilmoittautumisten keräämisessä. Agenteilla on oma tiimensä joka

kokoontuu muutaman kerran ennen tapahtumaa.

Itse Toukofestissä käytännön töihin avuksi tulevia nuoria kutsutaan nakeiksi. Useimmiten nakit ovat toukotiimiläisten kavereita ja monet heistä lähtevät seuraavana vuonna mukaan tiimiin.

– Toukotiimin sisältä löytyy monenkokoisia haasteita ja rooleja. Pienimmillään nuori voi olla mukana olemalla jonkin pienemmästä kokonaisuudesta vastaavan tiimin jäsen ja osallistumalla tapahtumapäivien lisäksi muutamaan kokoukseen vuoden aikana. Kokenut ydinryhmän nuori taas saattaa kantaa suurtakin vastuuta ja käyttää viikoittain useita tunteja tapahtumaa järjestäen, Lampila avaa.

– Olennaista onkin löytää jokaiselle oman kokoinen haaste, joka ei ole liian suuri ja ahdistava, mutta ei myöskään niin pieni, ettei se enää motivoi.”

– Olennaista onkin löytää jokaiselle oman kokoinen haaste, joka ei ole liian suuri ja ahdistava, mutta ei myöskään niin pieni, ettei se enää motivoi, Lampila jatkaa.

– Olennaista onkin löytää jokaiselle oman kokoinen haaste, joka ei ole liian suuri ja ahdistava, mutta ei myöskään niin pieni, ettei se enää motivoi, Lampila jatkaa.

PROJEKTIPÄÄLLIKKÖ TAUSTALLA MAHDOLLISTAMASSA. Toukotiimin taustatuke-
na on aikuinen projektipäällikkö sekä Nuorten
Keski-Suomi. Projektipäällikön vastuulla on toi-
minnan raamien asettaminen, taloudesta ja ryh-
mäprosessista huolehtiminen sekä toimintamal-
lin kehittäminen.

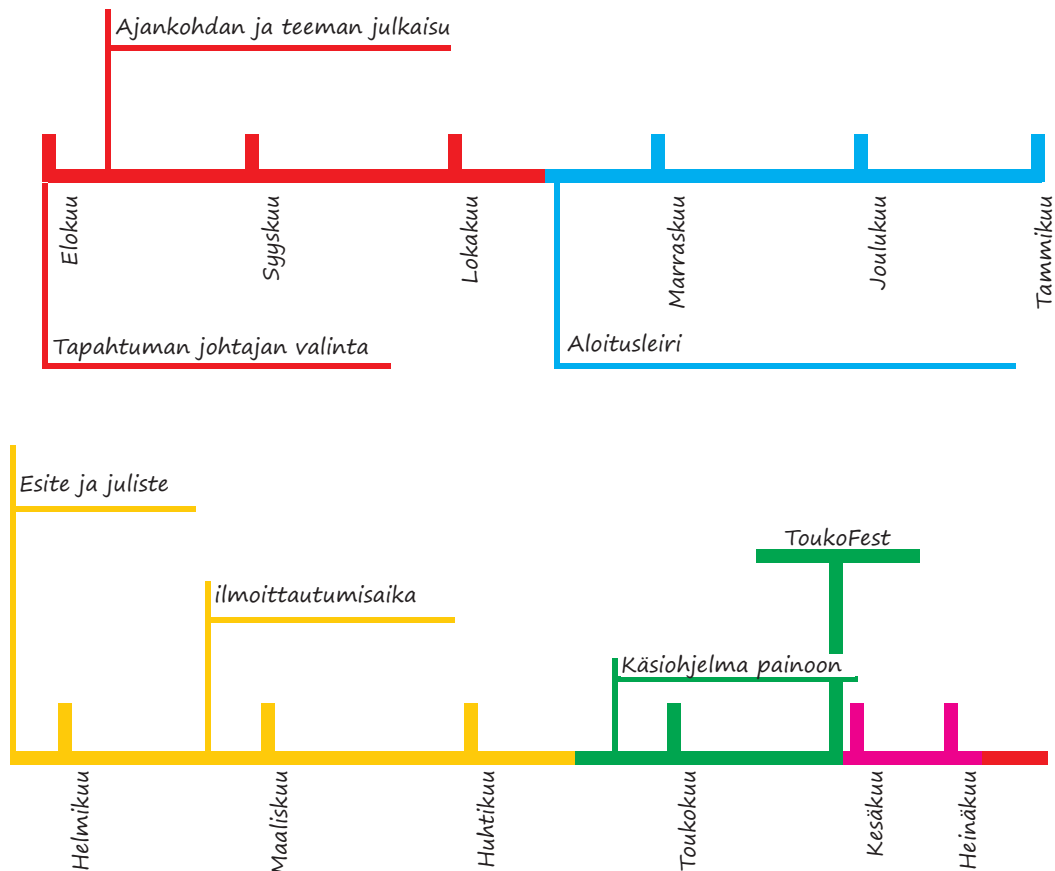
Projektipäällikkö tukee nuoria niin paljon
kuin tarvitaan, mutta niin vähän kuin mahdolli-
sta. Käytännössä projektipäällikön rooli voi vaih-

della vuosittain paljonkin Toukotiimin kokoon-
panosta ja osaamis pääomasta riippuen.

– Toukotiimissä on aina jatkanut nuoria edel-
lisiltä vuosilta, joten perusosaamista ei tarvitse
aina hakea tapahtumanjohtajalta tai projekti-
päälliköltä, vaan myös tiimiläisistä itsestään
löytyy tietoa ja osaamista. Vahva kulttuuri ja
osaamisen periytyminen mahdollistaa projekti-
päällikön siirtymisen taustalle, Lampila avaa.

ToukoFest projektin kulku

- █ Rekrytointi ja suunnittelu
- █ Ideointi ja ryhmäytyminen
- █ Valmistelu
- █ Toteutus
- █ Raportointi

JUONTAJA, NAKKI, TIIMILÄINEN, TAPAHTUMANJOHTAJA, APUVALMENTAJA

Keuruulta kotoisin oleva 18-vuotias Tiitus Uusoksa ajatui alakoululaisena mukaan Toukofestiin sattumalta.

– Olin ollut kipeänä pois koulusta ja takaisin palatessa selvisi, että minut oli ilmoitettu juontajakoulutukseen.

Koulutuksen kautta päädyin sitten Toukofestiin juontajaksi. Tapahtumassa seurasin tiimiläisten ja nakkien touhua ja se vaikutti hauskalta, joten ilmoittauduin seuraavana vuonna mukaan, Uusoksa muistelee.

Uusoksa toimikin ensin pari vuotta nakkina, liittyi sen jälkeen Toukotiimiin ja parin vuoden kokemuksen karttumisen jälkeen hänet valittiin vuoden 2012 tapahtumanjohtajaksi.

– Tykkään olla toiminnan ytimessä, joten tykkä-

”Olen oppinut Toukotiimissä toimimisen kautta varmaan enemmän kuin edes itse ymmärrän.”

”Nautin aina siitä, kun saa kertoa ihmisille, että Toukofest ihan oikeasti on kokonaan nuorten tekemä tapahtuma.”

sin myös tapahtumanjohtajan roolista. Pidän ohjaamisesta ja sainkin harjoitella sitä Toukotiimin kanssa paljon. Opiskelen nuoriso- ja vapaa-ajan ohjaajaksi, joten rooli tuki myös ammatillista oppimista, Uusoksa kertoo.

– Olen oppinut Toukotiimissä toimimisen kautta varmaan enemmän kuin edes itse ymmärrän.

Siitä tulisi tosi pitkä lista, jos ryhtyisi listaamaan yksittäisiä oppeja, mutta ongelmanratkaisu- ja työelämätaidot varmasti sisältää ne kaikki,

Uusoksa tiivistää.

Yhteistyötä projektipäällikkö Arto Lampilan kanssa Uusoksa kehuu varauksetta.

– Arto antoi tosi hyvin tilaa. Hän pyrki pysyttelemään taustalla, mutta aina tarvittaessa tuki ja avasi asioita, kehuu Uusoksa.

– Toimimme Arton kanssa aika työparimaisesti. Tapasimme aina ennen muun porukan kokouksia ja kävimme asioita läpi, että oltaisiin samalla linjalla ja kartalla

asioista. Itse kokouksissa minä olin äänessä enemmän ja Arto täydensi, jos oli tarvetta, Uusoksa kuvaa.

– Projektipäällikön työ on aika pitkälti semmoista, mitä haluaisin itsekkin tulevaisuudessa tehdä, Uusoksa pohtii.

Tällä hetkellä Uusoksa toimii Toukofestissä apuvalmentajan roolissa.

– Välillä on tosi vaikeaa olla sekaantumatta, Uusoksa nauraa.

– Joskus tulee se ajatus, että itse tekisi asian toisella tavalla, mutta jos tiimiläiset ovat suunnitelleet jotain ja ovat tyytyväisiä tulokseen, niin minunkin pitää olla silloin tyytyväinen ja kehua heitä, eikä sanoa, miten itse olisin asian tehnyt, Uusoksa avaa rooliaan.

Parhaita hetkiä Toukofest-taipaleeltaan Uusoksa nostaa esille kaksi:

– Nautin aina siitä, kun saa kertoa ihmisille, että Toukofest ihan oikeasti on kokonaan nuorten tekemä tapahtuma. Kaikki yleensä ihmettelee, mutta jotkut eivät meinaa uskoa millään, Uusoksa hykertelee.

– Paras yksittäinen hetki on varmastikin viime vuodelta kun olin tapahtumanjohtajana.

Kun olimme iltabileiden jälkeen saaneet paikat kuntoon ja kokoонуimme vielä porukalla yhteen, niin olin samaan aikaan helpottunut siitä, että tapahtuma oli kunnialla ohi, mutta myös haikeana, sillä tapahtuma oli tosiaan jo ohi, Uusoksa päättää.

KOLME POINTTIA

OHJAAMINEN TAPAHTUMAN JOHTAJAN KAUTTA

- Valita nuorista luottopelaajan/-pelaajat, joiden kanssa ja kautta projektia ohjaa

MATALA KYNNYS LÄHTEÄ MUKAAN

- Nuoren on mahdollista lähteä mukaan ”ihan vaan” nakiksi

KOKENEIDEN NUORTEN OSAAMISEN HYÖDYNTÄMINEN

- Jokaiselle omankokoisia haasteita, myös kokeneimmille!

AKTIIVISTA KERHOTOIMINTAA PP GROUP -STYLE

Syksyllä 2008 käynnistettiin Nuorten Keski-Suomen toimesta iltapäiväkerho Huhtasuon nuorisohjaajien vinkkaamana niille tytöille, joilta puuttui harrastus. Kolmosluokkalaisten keskuudesta koottiinkin kuusihenkinen Pavipink -kerho, nykyinen PP Group.

Energinen tyttöryhmä innostui järjestämään heti ensimmäisenä syksynä luokkatovereilleen pikkujoulut ja keväällä naamiaiset. Nyt jo seitsemäs ja kahdeksaluokkalaiset nuoret kertovat niin innokkaina projekteistaan, että haastattelijalla on täysi työ pysytellä tyttöjen tarinoiden kärryillä.

– Me on järjestetty alusta alkaen aika paljon tapahtumia, aina yksi keväällä ja yksi syksyllä. Suurin osa on pidetty Perttulan nuorisotilalla Huhtasuolla. Aluksi tapahtumat olivat pienempiä, mutta kun ollaan opittu paremmiksi tapahtumanjärjestäjiksi, niin tapahtumatkin ovat olleet isompia, Emma Koponen kertoo.

Alueen nuoret ovat jo oppineet PP Groupin järjestävän säännöllisesti tapahtumia ja tytöiltä kyselläänkin usein, koska seuraava pidetään. Enimmillään nuorten järjestämässä tapahtumassa osallistujia on ollut yli 70.

– Viikillä me ruvettiin myymään tuotteita, esim. pyyhkeitä ja sukkia, että voitaisiin rahojen avulla järjestää parempi tapahtumia ja käydä yhdessä jossain. Olemme käyneet esimerkiksi yhdessä syömässä, Särkänniemessä ja Piispalassa, Maria Fisk muistelee.

PP Group tapaa kerran viikossa. Kokouksissa käsitellään käynnissä olevaa projektia, mutta puhutaan paljon muistakin asioista, otetaan rennosti ja nauretaan.

– Meillä on lista, että milloin pitäis tehdä mitään, mutta saatetaan tehdä joku kerta kaikki ja sitten

toisella kerralla puhua vaikka unista tai jostain kummista jutuista, mutta aina me otetaan rennosti ja huumorilla, Paula Rämö kertoo.

– Välillä saatetaan ottaa liian raskaasti jotain pikkujuttuja ja silloin tulee erimielisyyksiä, mutta ne aina sovitaan ja niille nauretaan myöhemmin, Emma jatkaa.

PP Groupin valmentajaa Anni Juntusta nuoret kehuvat varauksetta.

– Ansku on ihan paras. Aluksi se ohjasi enemmän, kun ei tiedetty niin paljoa, mutta nyt saadaan ite päättää ja tehdä,

”Aluksi tapahtumat olivat pienempiä, mutta kun ollaan opittu paremmiksi tapahtumanjärjestäjiksi, niin tapahtumatkin ovat olleet isompia”

Maria kehuu.

Nuoret pitävätkin todella tärkeänä, että heille on annettu mahdollisuus suunnitella ja toteuttaa tapahtumia itse.

– Eihän se ole mikään nuorten tapahtuma, jos se ei ole nuorten idea ja nuorilta nuorille tehty. Me ollaan nuoria ja tiedetään mitä nuoret haluaa, Maria kiteyttää.

– Eikä siinä opi mitään, jos aikuiset tekee kaiken ja nuoret vaan tulee paikalle, Emma jatkaa.

Oppeja nuoret luelevatkin pitkän listan:

– On saanut oppia tuntemaan uusia ihmisiä. Ollaan kaikki vastuuntuntoisia ja osataan toimia yhdessä, eikä kukaan ajattele, että voi toimia vaan oman pään mukaan, Elina aloittaa kehumalla ryhmäläisiään.

– Ollaan opittu, ettei raha tule tosta vaan, vaan sen eteen pitää tehdä paljon töitä. Ollaan opittu ansaitsemaan rahaa yhdessä ja myös käyttämään sitä yhdessä, Maria jatkaa.

– Vastuullisuutta on opittu myös ja kaikkea tapahtumien järjestämisestä, Paula lisää.

– Mä oon myös oppinut tykkäämään siivoimisesta, Elina nauraa.

Kömmähdyksistä kysyttäessä nuoret innostuvat nauraen muistelemaan pikkujoulunäytelmän unohtuneita vuorosanoja ja bileitä, joissa

”Eihän se ole mikään nuorten tapahtuma, jos se ei ole nuorten idea ja nuorilta nuorille tehty. Me ollaan nuoria ja tiedetään mitä nuoret haluaa.”

piti lähteä kesken kaiken ostamaan lisää jätskiä. Kaikenkaikkiaan nuoret suhtautuvat kokemuksiinsa vastoinkäymisiin hyvin positiivisesti.

– Kerran me järjestettiin koulun liikkasaliin tapahtuma, jonne ei tullut niin paljoa porukkaa kuin olisi toivottu, mutta siitä me just opittiin, että olisi pitänyt mainostaa enemmän, Maria tiivistää.

PP Groupista huokuu innostus ja hyvä yhteishenki.

– Parasta on se, ettei tunnu siltä, että tekee töitä, vaan että saa tavata kavereita, voi jutella kaikesta ja tehdä kivoja juttuja, Paula kiteyttää.

Pavipinkin tytöistä on kasvanut nuoria neitoja, ryhmän jäsenmäärä on kasvanut kymmeneen ja porukan nimi on uudistunut PP Groupiksi. Tällä hetkellä nuoret työskentelevät kerätäkseen rahaa aiheenaan lähteä kesällä 2013 Maltaan. Matkaan haetaan tukea Youth in Action -ohjelmasta.

– Päästään tutustumaan Maltaan, maltalaisiin nuoriin ja heidän toimintaansa sekä kertomaan meidän Pp Groupista, Emma tiivistää matkasuunnitelmat.

Myös kaukaisemmasta tulevaisuudesta nuoret haaveilevat innokkaina.

– Sitten kun me ollaan isoja, voitaisiin järjestää tosi isoja juttuja, kuten nuorten festarit, nuoret hihkuvat ja jäävät innokkaina ideoimaan tulevaisuudessa hämmöttävää suur tapahtumaa.

KOLME POINTTIA

VIRHEISTÄ OPPII

- Ei haittaa, vaikka kaikki ei aina suju niin hyvin

OHJAAJAN ROOLI MUUTTUU RYHMÄN MUKANA

- Vähenee nuorten osaamisen kasvaessa

TILA JUTELLA

- Vaikka tehdäänkin projektia, on tärkeää, että ryhmässä on paljon tilaa myös epäviralliselle juttelulle

OSALLISUUTTA RAKKAUDESTA MUSIIKKIIN

Tanssisali Lutakon keikoista suurin osa on alaikäisille avoimia tapahtumia ja niiden yhteydessä Jyväskylän Elävän Musiikin Yhdistyksen jäsenet, eli jelmulaiset pyörittävät alakerrassa kahvilatoimintaa nuorille. Tästä huolimatta nuorten asiakkaiden määrä oli vähenemään päin vuonna 2010. Jelmulaiset saivat idean nuorten omasta projektista ja ottivat yhteyttä Nuorten Keski-Suomeen, jonka kanssa nuorten toimintaa lähdettiin miettimään yhteistyössä.

Nuorten ohjaajaksi lähti 22-vuotias Miia Lyyra, jolla on kokemusta molempien järjestöjen toiminnasta. Lyyra käynnisti projektin marraskuussa 2010 innostamalla nuoria mukaan Lutakon kahvilalta. Ajatuksena oli luoda toimintaa nuorilta nuorille, joten tekijöiden haluttiin olevan alaikäisiä.

– Face to face on aina paras lähestymistapa nuorten kanssa. On kaikkein helpointa mennä kertomaan, että meillä olisi nyt idea nuorten omasta tapahtumasta, kiinnostaisiko lähteä mukaan, Lyyra kiteyttää.

– Siinä voi samalla jutella aiheesta enemmän ja vastailla nuorten kysymyksiin. Samalla tapahtuu myös se ensimmäisen kontaktin luominen, jolloin nuorten on paljon helpompi tulla paikalle. Itselfekin ensimmäinen tapaaminen on helpompi, kun se kontakti on jo luotu ja tietää vähän, milaista porukkaa on tulossa paikalle, Lyyra jatkaa.

”Kun asioita oli mietitty tiimeittäin eteenpäin, kokoonnuttiin yhteen ja käytiin läpi koko ryhmällä, mitä on tehty ja mietitty ja miten asioita voisi vielä kehittää.”

Ryhmä tapasi kahden viikon välein Tanssisali Lutakon tiloissa, jonka nuoret kokivat rennoksi ja mukavaksi paikaksi. Tapahtumapaikalla kokoon-tuminen myös helpotti projektin suunnittelua.

Kevään aikana tapahtuma sai nimekseen Lutakko Jäissä ja ohjelma rakentui nuorten demobändikilpailuksi.

”On kaikkein helpointa mennä kertomaan, että meillä olisi nyt idea nuorten omasta tapahtumasta, kiinnostaisiko lähteä mukaan.”

RENNOLLA JA AVOIMELLA MEININGILLÄ.

Nuoret jakautuivat eri teematiimeihin: markkinointi, ohjelma, tarjoilu, somistus ja valot. Jokainen tiimi sai mentorikseen pari Jelmun vapaaehtoista, jotka opastivat nuoria heidän vastualueensa asioissa.

– Jokainen sai ottaa vastuun jostain osa-alueesta, pohtia ja kehittää sitä. Kun asioita oli mietitty tiimeittäin eteenpäin, kokoonnuttiin yhteen ja käytiin läpi koko ryhmällä, mitä on tehty ja mietitty ja miten asioita voisi vielä kehittää. Näin kaikki pysyivät kärryillä kokonaisuudesta, mutta sai paneutua rauhassa omaan vastuualueeseensa, Lyyra kuvaa.

Ryhmän toiminta perustui rentoon meininkiin nuorten ja vapaaehtoisten välillä sekä avoimuuteen.

– Annoin nuorille vain muutaman säännön: Toiminnan pitää olla laillista, pitää olla ajoissa ja ilmoittaa poikkeavista tulemisista ja että toisten päälle ei puhuta, Lyyra listaa

– Nuorille kerrottiin taloudesta aina rehellisesti ja avoimesti. En näe mitään syytä, nuorilta olisi pitänyt pimittää tietoa, joka kuitenkin kuuluu oleellisesti heidän tekemiseensä, Lyyra toteaa.

Lyyran ohjaamisperiaatteeseen kuuluu, ettei hän tyrnäytä nuorten ideoita, vaan kannustaa nuoria etsimään ratkaisuja, miten ne olisi mahdollista toteuttaa.

– Jos nuoret sanoivat, että heillä on joku idea joka vaatii rahaa, niin kehotin heitä etsimään jonkin yhteistyökumppanin. Oma roolini oli lähinnä huolehtia virallisista sopimuksista ja päivittää budjettia, Lyyra kuvaa.

YLI ODOTUSTEN. Lutakko Jäissä -tapahtumaan saapui 150 nuorta, tunnelma oli katossa ja ilta onnistui kaikin puolin erinomaisesti niin asiakkaiden, nuorten tekijöiden kuin Jelmun vapaaehtoistenkin hymistessä tyytyväisyyttään.

Tapahtuman jälkeen ryhmä kokoontui kertaalleen yhteen, laati kiitoskirjeet yhteistyökumpaneille ja kävi yhteisen purkukeskustelun.

– Oli hienoa huomata, miten paljon nuoret olivat oppineet tapahtuman tekemisestä. Palautteessa ei puhuttu ainoastaan sitä, että oli kivaa, vaan nuorilta nousi esiin myös kehitysideoita, Lyyra kehuu.

Lutakko Jäissä järjestettiin uudelleen ja menestyksekkäästi myös keväällä 2012. Projektin seurauksena osa nuorista on myös löytänyt oman yhteisönsä jelmusta ja liittynyt mukaan vapaaehtoisiksi.

KOLME POINTTIA

NUORTEN INNOSTAMINEN MUKAAN

- Istu pöytään juttelemaan

VAPAAEHTOISTEN PEREHDYTYS

- Huolehdi siitä, että organisaation mukana olevat jäsenet ovat kärryillä siitä mitä tehdään. Informoi myös niitä, joita projekti ei suoraan kosketa!

LUOTTAMUS

- Nuoriin voi luottaa niin tekemisessä kuin talouslukujenkin kanssa

Jyväskylän Elävän Musiikin Yhdistys ry eli Jelmu on 1989 perustettu rockyhdistys, joka järjestää Tanssisali Lutakon keikat. Jelmu on yleishyödyllinen yhdistys, jonka toiminta perustuu vapaaehtoistyöhön. Perustamisestaan asti Jelmu on järjestänyt keikkoja rakkaudesta musiikkiin eikä toiminnalla tavoitella kaupallista voittoa.

NUORTEN NÄKÖKULMA KANSALLISESSA JÄRJESTÖSSÄ

Perhehoitoliiton nuorisotyön sekä sijaiskotinuorten oman yhdistyksen Sinut ry:n tavoitteena on tuoda nuorten näkökulmaa esille sijaishuoltoa koskevassa päätöksenteossa sekä järjestää mahdollisuuksia vertaistapaamisiin. Perhehoitoliiton nuorisotyöntekijä Anne Jokiranta tekeekin tiivistä yhteistyötä Sinut ry:n kanssa tukien ja ohjaten myös nuorten yhdistyksen omaa toimintaa tarpeen mukaan.

– Nuorille toimintaa ja tekemistä tarjottaessa on turhauttavaa miettiä itsekseen toimistossa, mikä saattaisi nuoria kiinnostaa ja mikä saisi heidät liikkeelle. Sinut ry:n johtokunta on aktiivinen kertomaan mielipiteensä ja ideoimaan toimintaa, jolloin työntekijän rooli on enemmän olla mukana toteuttamassa heidän kanssaan aktiviteetteja eikä ”turhaa toimintaa” järjestetä, Jokiranta avaa.

– Nuorten näkemys ja esiin nostamat asiat voivat poiketa paljonkin työntekijän näkökulmasta, mutta heidän näkemyksensä uppoavat paremmin kohdeyleisöön. Sinujen ja Perhehoitoliiton Nuorisotyö toimivat samalla periaatteella, nuorille vastuuta antaen, Perhehoitoliiton nuorisotyö toimii vain hieman laajemmalla kentällä aina alakouluikäisistä noin kolmenkymmppisiin saakka, Jokiranta selventää.

Vertaistapaamisia järjestetään nuorten päätösten mukaisesti ympäri Suomea. Nuoret osallistuvat aktiivisesti myös leirien ohjelmien ideointiin ja suunnitteluun.

Keväällä 2012 osana Perhehoitoliiton nuorisotyön graafisen ilmeen uudistusta ja tunnettuuden lisäämistä, ohjasi Humakin yhteisöpedagogiopiskelija Miina Väisänen harjoittelunaan nuorten ryhmää, jonka tehtävänä oli ideoida, suunnitella ja toteuttaa Sinut ry:n ja Perhehoito-

liiton nuorisotyön yhteinen esite.

Väisänen kokosi ryhmän Perhehoitoliiton lehdessä olleen ilmoituksen sekä henkilökohtaisten kontaktien kautta. Mukaan innostuikin lähtemään neljä nuorta, jotka asuivat eri puolilla Etelä-Suomea. Koska nuoret eivät olleet innostuneita matkustamaan pitkiä aikoja, järjestettiin tapaamiset mahdollisimman lähellä nuorten asuinpaikkakuntia.

Nuoret kokoontuivat kevään aikana yhteensä viisi kertaa suunnittelemaan esitettä. Aluksi nuoret tutustuivat erilaisiin esitteisiin ja pohtivat niiden pohjalta, millainen heidän mielestään on hyvä esite, mikä toimii ja mikä ei. Pohdintojensa perusteella nuoret päättivät kaikesta esitteeseen päätyvästä, niin väreistä, fonteista, kuvista kuin teksteistäkin. Myös taitosta vastasi yksi nuorista, jolla oli kuvataide-artsaanin koulutus.

– Nuoret ottivat esitteen tekemisen vakavasti ja ymmärsivät, että heidän tekemänsä esitettä tullaan painamaan useampi sata kappaletta ja sitä käytetään yhdistysten markkinointimateriaalina. Nuoret päättivät yhdessä kaikesta esitteestä ja toimivat myös päätöksensä mukaisesti, Väisänen kehuu.

Ohjaajan rooliksi jäikin tapaamisten organisointi, viestinnästä huolehtiminen eri yhteistyötahojen välillä, sekä nuorten tuki ja kannustaminen.

Esitteen valmistuttua ohjaaja järjesti julkaisujuhlan, jossa nuoret pääsivät esittelemään tuotoksensa Perhehoitoliiton työntekijöille. Tämän jälkeen nuoret jatkoivat omia juhlallisuuksiaan ja menivät yhdessä ohjaajansa kanssa syömässä.

Nuoret olivat hyvin tyytyväisiä esitteeseen ja projektin kulkuun.

”Nuoret olivat innoissaan siitä, että he pääsivät suunnittelemaan omaa juttua ja jakamaan mielipiteitä toistensa kanssa.”

– Parasta heidän mielestään oli yhdessä tekemisen meininki ja se, että kaikkien mielipide huomioitiin. Nuoret olivat innoissaan siitä, että he pääsivät suunnittelemaan omaa juttua ja jakamaan mielipiteitä toistensa kanssa. Vaikeimmaksi asiaksi nuoret listasivat ideoiden paljouden, Väisänen muistelee.

Projektin tavoitteena oli esitteen tekemisen lisäksi innostaa nuoria osallistumaan myös jatkossa Perhehoitoliiton ja Sinut ry:n toiminnan kehittämiseen. Tavoitteessa onnistuttiin hyvin, sillä viimeisellä tapaamiskerralla nuoret alkoivat keskustelemaan, minkä projektin voisivat tehdä seuraavaksi. Esitteen suunnittelun innoittamana nuoret päättivät toteuttaa oman lehden vuoden 2013 elokuuhun mennessä.

KOLME POINTTIA

VERTAISTUKI TEKEMISEN OHESSA

- Keskustelun synnyttäminen on monesti helpompaa, jos ollaan koonnuttu jonkin yhteisen tekemisen ääreen

JUHLAT

- Valmiiksi saatu työ on aina palkitseminen ja juhlan arvoinen

AITO TOIMEKSIANTO

- Projektin idea ei ollut nuorista lähtöisin, mutta se perustui aitoon tarpeeseen ja oli siksi nuoria innostava

SINUT ry on Suomen sijaiskotinuorten oma yhdistys, jonka tavoitteena on tuoda nuorten näkökulmaa esille sijaishuoltoon liittyviä päätöksiä tehtäessä sekä tarjota jäsenistölleen vertaistukea. Sinut ry:n jäsenistö ja johtokunta koostuu 13–25vuotiaista nuorista. Sinujentoimintaa ohjaa ja tukee perhehoitoliiton nuorisotyöntekijä. www.sinut.fi

NUORTEN ÄÄNI KESKI-SUOMESSA

Nuorten Ääni Keski-Suomessa, eli Näks-ryhmä on 13-24 -vuotiaiden nuorten maakunnallinen vaikuttamisryhmä. Ryhmän toiminta käynnistettiin vuonna 2011 Nuorten Keski-Suomen toimesta, Keski-Suomen liiton tukemana.

Näks-ryhmän rakentuminen sai alkunsa syksyllä 2010.

– Kokosimme maakunnan nuorista koostuvan tiimin pohtimaan ja unelmoimaan millainen olisi keski-suomalaisen nuorten maakunnallisen vaikuttamisen malli, Nuorten Keski-Suomen toiminnanjohtaja Eeva-Liisa Tilkanen kertoo.

– Haimme malleja myös muista maakuntien nuorten vaikuttamisryhmistä, mutta saimme huomata olevamme yksi harvoista maakunnista, joista löytyy näin laaja nuorten vaikuttamiskanava, Tilkanen jatkaa.

Pohdintojen, keskustelujen, unelmointien ja mallien etsimisen päätteeksi päädyttiin loppujen lopuksi Näks-ryhmän rakenteeseen:

- Kaikki maakunnan nuoret kutsutaan kerran vuodessa Nuorisofoorumiin, jossa valitaan edustajat Näks-ryhmään. Nuorisofoorumin järjestää Näks-ryhmästä valittu toimikunta.
- Näks-ryhmä (2 edustajaa per kunta, Jyväskylästä 3) kokoontuu 4-6 kertaa vuodessa. Ryhmä tuo esille nuorten näkökulmaa sekä ottaa kantaa nuoria koskeviin asioihin maakunnan alueella.
- Ryhmä valitsee keskuudestaan hallituksen. Hallitus toimii ryhmän keulakuvana, kokousten valmistelijana sekä vastaa tiedottamisesta. Hallitus tulee kokoontumaan vuoden aikana 6-10 kertaa.
- Tarvittaessa ryhmästä valitaan erillisiä työryhmiä työstämään eteenpäin valittuja toimenpiteitä, teemoja tai tapahtumia.

”Ohjaajan tavoitteena on luoda jokaiselle Näks-ryhmäläiselle tunne omistajuudesta ja siten sitouttaa nuoria pitkäjänteiseen toimintaan.”

Ryhmän pitkien välimatkojen vuoksi keskustelua käydään ja toimintaa suunnitellaan myös sosiaalisessa mediassa, kuten facebookissa.

Näks-Ryhmä on asettanut itselleen seuraavia

tavoitteita:

- Nuorten demokratiakasvatuksen lisääminen
- Nuorten innostaminen ottamaan aktiivisesti osaa yhteiskunnalliseen vaikuttamiseen
- Nuorten osallisuuden ja aktiivisuuden lisääminen
- Luoda nuorille kanava ottaa kantaa nuoria koskevaan päätöksentekoon maakunnassa
- Kuntarajat ylittävä tasa-arvo, vertailu ja yhteistyö
- Nuorten vaikuttamiskanavien synnyttäminen kaikkiin Keski-Suomalaisiin kuntiin
- Epäkohtien korjaaminen

VAIKUTTAMISTOIMINNAN OHJAAMINEN.

Näks-ryhmän toimintaa ohjaa Nuorten Keski-Suomen ohjaaja. Pitkien välimatkojen ja suhteellisen harvojen tapaamisten vuoksi ohjaajan rooli ryhmäyttämisessä, innostuksen ylläpitäjänä sekä yhteydenpitäjänä on erityisen tärkeä.

– Ohjaajan tavoitteena on luoda jokaiselle Näks-ryhmäläiselle tunne omistajuudesta ja siten sitouttaa nuoria pitkäjänteiseen toimintaan, Näksin ensimmäisen kauden toimintaa ohjannut Tarja Sovijärvi avaa.

– Yhteisen punaisen langan etsimisessä haasteena on ollut välimatkojen lisäksi myös Näks-ryhmässä mukana olevien nuorten hyvin vaihteleva kokemus vaikuttamistoiminnasta. Osalle kokoustekniikka ja sääntöjen hiominen on arkisen tuttua ja hyvin innostavaa, toiset taas joutuvat pykälästä nopeasti pyörälle ja kaipaavat konkreettisempaa

tarttumapintaa toimintaan, Sovijärvi jatkaa.

Käytännössä Näksin ohjaajan vastuulla on puiteiden luomi-

nen, tavoitteiden asettamisessa tukeminen, yhteistyösuhteiden kehittäminen, työskentelyssä ja viestinnässä tukeminen ja aktiivinen yhteydenpito ryhmän jäsenten kanssa.

Näks-ryhmän kokoukset hoidetaan osin

kokoustekniikkaa käyttäen, osin epämuodollisten ryhmätyöskentelymenetelmien kautta eri teemoja työstäen. Kokousteknisissä asioissa kokouksen eteenpäin viemisestä vastaa Näks-ryhmän puheenjohtaja, ryhmätyöskentelyä voi ohjata tilanteesta riippuen joko edustajat itse tai ohjaaja.

- Näks-ryhmän nuoret päättävät itse, mihin asioihin haluavat puuttua ja miten he ryhmänä haluavat tuoda keskisuomalaisten nuorten ääntä esille. Ohjaajan tehtävänä on auttaa nuoria löytämään ne heille yhteisesti tärkeimmät asiat, Sovijärvi kuvaa.

Tähän mennessä Näks-ryhmä on tavannut ja keskustellut sekä keskisuomalaisten kansanedustajien kuin myös kunnanjohtajien kanssa, markkinoinut toimintaansa eri tapahtumissa, lähettänyt edustajiaan osallistumaan nuorten asioita käsitteleviin seminaareihin sekä järjestänyt Nuorisofoorumin.

AIKUISVERKOSTO. Nuorisofoorumin sekä osin myös Näks-ryhmän kokousten yhteydessä kootaan yhteen myös maakunnan nuorisovaltuustojen sekä oppilaskuntien ohjaajia. Heidän

kanssaan on luotu yhteistä ymmärrystä maakunnallisesta vaikuttamistoiminnasta, jaettu parhaita käytänteitä sekä saatu tukea ja intoa omaan työhön.

NUORI MAAKUNNAN VAIKUTTAJA

Niina Hallbergilla, 17-vuotiaalla lukiolaisella Viitasaarelta oli kokemusta jo sekä oppilaskunta-toiminnasta että nuorisovaltuustosta hänen lähtiessä mukaan Näks:n toimintaan sen perustamiskokouksessa Nuorisofoorumissa syksyllä 2011.

- Ikinä aikaisemmin ei ole ollut vastaavaa, että olisi monelta paikkakunnalta mukana nuoria ja toiminta olisi laajempaa kuin perus nuorisovaltuusto. Lisäksi toiminta vaikutti kivalta, joten halusin lähteä mukaan, muistelee Hallberg.

Ja kivaa Näks-ryhmässä onkin Hallbergin mielestä ollut. Välillä kokouspäivät ovat olleet matkat mukaan laskien melko pitkiä ja joskus väsymys on iskenyt kokouksissa, mutta se ei ole

nuoren naisen innostusta vähentänyt.

– On ollut mukavaa olla samanhenkisten ihmisten kanssa, jotka ovat kiinnostuneita vaikuttamistoiminnasta ja jotka eivät vaan valita asioista, vaan tekevät niille jotain, Hallberg kiteyttää.

– Kokouksissa on myös ollut aina hyvä fiilis. Näksissä on hyviä tyyppejä, jotka keskustelevat ja tuovat mielipiteensä esiin asiallisesti, eikä kukaan yritä käännäyttää

toisia. Arvostan sellaisia ihmisiä paljon, sellaisten seurassa on kiva olla, Hallberg jatkaa.

Näksin ensimmäisen kauden aikana nuoret keskittyivät sääntöjen ja periaateohjelman laatimiseen sekä toiminnan markkinointiin eri tapahtumissa. Hallberg toimi Näks-ryhmän hallituksessa, joka teki paljon pohjustustyötä, jotta Näksin kokouksissa päästäisiin käsittelemään asioita jouhevasti.

– Oli aika haastavaa lähteä luomaan sääntöjä ja toimintaa tavallaan tyhjästä. Olihan meillä paljon erilaisia malleja, mutta meidän piti silti miettiä itse, mitä haluamme Näksinä tehdä ja millaisiin asioihin puuttua, Hallberg kuvaa Näks:n ensiaskeleita.

– Näksin kautta olen oppinut, ettei kaikki asiat ole niin yksinkertaisia kuin niiden monesti haluaisi olevan. Olen oppinut ajattelemaan vähän laajemmin ja ottamaan enemmän näkökulmia huomioon, summaa Hallberg.

Nuorten vaikuttamistoiminnan ja -mahdollisuuksien lisäämistä Hallberg pitää hyvin tärkeänä.

– Näksin ja muiden nuorten vaikuttamiskanavien kautta voidaan auttaa nuoria ymmärtämään, että

asioille voi tehdä jotain. Jos sen oppii jo nuorena, niin ei jää aikuisenakaan kiinni siihen, ettei asioita voi muuttaa, vaan että aina voi vähintään yrit-

tää. Ja että pitää itsekin yrittää, eikä vaan luottaa siihen, että joku muu hoitaa asiat omasta puolesta, Hallberg kiteyttää.

Näks-ryhmän ensimmäinen kausi päättyi vuosikokoukseen Nuorisoforumissa 8.10.2012. Hallberg lähti mukaan myös tulevalle

kaudelle.

– Ensimmäisellä kaudella luotiin paljon pohjaa. Uudelta kaudelta toivon, että saadaan vielä enemmän innokkaita nuoria ympäri maakuntaa mukaan ja saadaan nuorten ääntä enemmän kuuluviin, Hallberg listaa odotuksiaan.

”On ollut mukavaa olla samanhenkisten ihmisten kanssa, jotka ovat kiinnostuneita vaikuttamistoiminnasta ja jotka eivät vaan valita asioista, vaan tekevät niille jotain.”

”Olen oppinut ajattelemaan vähän laajemmin ja ottamaan enemmän näkökulmia huomioon.”

KOLME POINTTIA

NUORET MUKAAN ALUSTA ALKAEN

- Näks-ryhmän toimintamallin ovat luoneet nuoret, aikuisen tuella

OHJAAJAN ROOLI LIIMANA

- Uutta toimintaa käynnistettäessä ei ole vielä syntynyt vahvaa kulttuuria, joten ohjaajan on tärkeää toimia ryhmän liimana

AIKUISVERKOSTON MUKAAN OTTAMINEN

- Mahdollistaa nuorille osallistumisen ja tarjoaa vertaistukea sekä yhteisöllisen oppimisen mahdollisuuden eri puolella maakuntaa työskenteleville ammattilaisille

NUOR JÄMPSÄ - JÄMSÄN NUORISOASIAN NEUVOTTELUKUNTA

Jämsässä ei ollut toiminut nuorisovaltuustoa aiemmin, kun Nuor Jämsän toiminta käynnistettiin syksyllä 2009. Toiminnan idea ja malli lähti kunnan työntekijöiltä, nuoret ovat saaneet muokata sisältöjä ja päättää, mihin asioihin tarttuvat. Nuor Jämsän toimintaa ohjaa Jämsän kaupungin nuorisotoimenjohtaja Hannu Ahlstedt, joka on pyrkinyt antamaan nuorille mahdollisimman vapaat kädet.

– Nuor Jämpsään on valikoitunut aktiivista joukkoa. Kaupungin kokousrulljanssin pyöriessä talvikaudella täysillä on aikaa kokouksiin löydyttävä koulun ja harrastusten välimaastosta. Kokoukset ja asioihin valmistautuminen vie oman aikansa ja välillä kokousväsymystä on ollut ilmasa. Jämsässä lähettiin hyvin avoimesti liikkeelle, en tiedä onko olemassa toista kuntaa, jossa nuorten edustaja pääsee kaupunginhallituksen kokouksiin. Nuorille maksetaan myös kokouspalkkiot normaaliin tapaan, sanoo Ahlstedt.

– Aika näyttää onko tällainen nuorten vaikuttamistapa paras mahdollinen, mutta ainakin kunnan toiminta tulee mukana oleville nuorille tutuksi erinomaisen hyvin ja he pääsevät sanomaan sanottavansa niissä paikoissa, joissa asioita valmistellaan ja päätetään. Aina on tarpeen muistaa, että nuorissa on tulevaisuus, jatkaa Ahlstedt.

Nuor Jämpsään valitaan 7-10 varsinaista jäsentä ja kolme varajäsentä koulujen (vl. 7-9) oppilaskunnista, lukion oppilaskunnasta, ammattiotopiston oppilaskunnasta ja nuorisojärjestöistä. Kukin taho saa päättää itse, miten sen edustaja valitaan.

Nuor Jämpsällä on edustus niin kaupungin hallituksessa kuin lautakunnassakin ja heillä on läsnäolo- ja puheoikeus kaikissa kokouksissa kaikkia asioita käsiteltäessä, vain erityisesti salaiseksi määritellyt asiat ovat poikkeuksena. Ryhmä kokoontuu kerran kuussa käsittelemään tulevia

lautakuntien tai hallituksen kokouksia, miettimään kantojaan esityslistan asioihin sekä suunnittelemaan muuta toimintaa.

Nuor Jämsän puheenjohtaja Juuso Aholan mukaan nuoret on otettu kokouksissa hyvin vastaan.

– Aluksi oli toki vähän ihmettelyä puolin ja toisin, mutta nopeasti päästiin käyntiin. Edustajat ovat ottaneet meidät hyvin vastaan ja mielipiteitämme on kuunneltu hyvin. Jos ei ole sanonut mitään, niin on yleensä kysytty ja kannustettu kertomaan mielipiteensä, Ahola kiittelee.

”Edustajat ovat ottaneet meidät hyvin vastaan ja mielipiteitämme on kuunneltu hyvin. Jos ei ole sanonut mitään, niin on yleensä kysytty ja kannustettu kertomaan mielipiteensä.”

Kokouksiin osallistumisen lisäksi nuor-

jämpsäläiset pohtivat yleisesti kaupungin tilannetta nuorten näkökulmasta ja tuovat kantojaan esille muun muassa kannanotoin. Esimerkiksi vuosi sitten nuoret tekivät aloitteen nuorten kesätyöpaikkojen lisäämisestä, joka hyväksyttiin. Ryhmä on myös markkinoinut Nuor Jämsän toimintaa erilaisten tapahtumien kautta.

KOLMEN POINTTIA

NUORET MUKAAN Keskusteluun PÄÄTÖKSENTEOSSA

- Nuorten ovat kuntalaisia siinä missä muutkin ikäryhmät

NUORTEN PEREHDYTTÄMINEN KUNNAN HALLINTOJÄRJESTELMÄÄN

- Tuki valmistautumisessa kokouksiin

PÄÄTTÄJIEN PEREHDYTTÄMINEN JA TUKEMINEN NUORTEN MUKAAN OTTAMI- SSESSA

- Mitä nuorten kuuleminen aidosti tarkoittaa

”Tämmönen toiminta, se on pop. Yhteisistä asioista kun tietää, ei häviä mitään, mutta viisastuu paljon.”

NUORI VAIKUTTAJA

Juuso Ahola on 18 -vuotias Jämsän lukion abiturientti. Aholan vaikuttamisura käynnistyi jo yläasteella oppilaskuntatoiminnan houkutellessa aktiivisen nuoren miehen mukaansa.

– Minulle on aina sanottu, että olen selväsanainen ja sellainen yhteishengen ylläpitäjä. Halusin parantaa esiintymistaitojani ja vaikuttaa asioihin, kuten sen hetkisen kouluni purkutuomioon, Ahola muistelee.

Syksyllä 2010 Ahola valittiin koulunsa edustajaksi vasta perustettuun Nuor Jämpsään. Toiminta on nuoren miehen mukaan ollut rentoa, opettavaista ja mukavaa. Aholalla onkin selkeä mielipide nuorten osallistamisesta kunnalliseen päätöksentekoon.

– On tärkeää valmentaa nuoria siihen, miten yhteiskunta toimii. Nuoret ovat ihan samalla tavalla kuntalaisia kuin muutkin ikäryhmät, kyllä heidänkin mielipiteitään täytyy kysyä, Ahola kiteyttää.

Ahola toimii mukana myös Lapsiasiavaltuutetun nuorten neuvonantajaryhmässä. Toiminnan kautta hän on päässyt ottamaan kantaa eri ministeriöiden ja YK:n lausuntoihin sekä mukaan Pohjois-Irlantiin Euroopan lapsiasiavaltuutettujen nuorten neuvonantajaryhmien tapaamiseen kertomaan suomalaista näkökulmaa.

Ahola aikoo hakea lukion jälkeen kasvatustieteelliseen, mutta ura politiikassa on myös vahva vaihtoehto, valittiinhan Ahola jo syksyn 2012 kunnallisvaaleissa varavaltuutetuksi.

– Tämmönen toiminta, se on pop. Yhteisistä asioista kun tietää, ei häviä mitään, mutta viisastuu paljon, Ahola tiivistää.

JYVÄSKYLÄN LASTENPARLAMENTTI - LASTEN TOIMINTAA AIKUISTEN TUELLA

Jyväskylän LastenParlamentti on 1.-6.-luokkalaisten jyväskyläläislasten osallistumis- ja vaikuttamiskanava. LastenParlamentti-toiminnan tarkoitus on luoda lapsille aito mahdollisuus vaikuttaa itseään koskevaan päätöksentekoon sekä nostaa lasten ääni paremmin kuuluviin.

Jyväskylässä LastenParlamentti on jaettu yhdeksään alueelliseen PikkuParlamenttiin, joihin valitaan 2-4 oppilasedustajaa 5.-6. -luokilta kaikista alueen alakoulujen oppilaskunnista.

PikkuParlamentit kokoontuvat kaksi-kolme kertaa lukuvuoden aikana. Kokousten välisenä aikana PikkuParlamenttien jäsenet valmistele- vat edustajien yhteisesti tärkeäksi toteamaa asiaa omissa oppilaskunnissaan. Valmistellut tehtävät tuodaan koko kaupungin edustajat yhteen kokoa- vaan SuurIstuntoon. Päätösten seurauksia seura- taan edelleen loppukevään PikkuParlamenteissa. – Jyväskylän LastenParlamentti-toiminta on de- mokratiakasvatusta, jonka kautta pyritään lisää- mään lasten vaikuttamismahdollisuuksia sekä lasten ymmärrystä siitä, mihin asioihin he voivat vaikuttaa ja millä keinoin, Jyväskylän LastenPar- lamentin koordinaattori Turo Teittinen Nuorten Keski-Suomesta kiteyttää.

RYHMÄTÖITÄ JA KOKOUKSIA. Sekä Pikku- Parlamenttien kokouksissa että SuurIstunnossa tehdään ryhmätöitä, joiden avulla valmistellaan ja alustetaan itse kokousta. Lasten ajatuksia ja luovuutta pyritään nostamaan esiin osallistavia menetelmiä hyödyntäen.

– PikkuParlamenteissa huomaa, kuinka iso mer- kitys opettajalla on siihen, miten paljon lapset tuovat esille ajatuksiaan ja ideoitaan. Osa lapsista on selkeästi tottunut osallistaviin menetelmiin, toisten kanssa taas saa tehdä enemmän työtä, että he aktivoituvat jakamaan ideansa, Teittinen kuvaa.

– Aikuisilla ohjaajilla ja vaikuttajakummeilla on tärkeä rooli siinä, että he auttavat lapsia ymmär- tämään realiteetit, eli ne asiat joihin he voivat vaikuttaa kuitenkin latistamatta lasten intoa,

Jyväskylän LastenParlamenttitoiminta käynnistivät keväällä 2010 Nuorten Keski-Suomi yhteistyössä Jyväskylän Kaupungin opetuspalveluiden kanssa, Nuorten Akatemian hallinnoiman ESR- rahoitteen Dynamo-hankkeen avulla.

Teittinen jatkaa.

Itse kokouksissa edetään kevennettyä kokous- tekniikkaa käyttäen. Työskentelytapa opetellaan ensimmäisessä PikkuParlamentti-tapaamisessa aikuisten avustuksella.

Jyväskylän LastenParlamentilla on käynnissä parhaillaan kolmas toimintakausi. Kahden en- simmäisen kauden aikana lastenparlamenttilaiset ovat käsitelleet mm. koulukiusaamista, tupakoin- tia, liikennettä ja koulukyytejä, välituntivälineis- tää, pakkasrajoja, välipalajärjestelyjä sekä kerho- toimintaa.

”PikkuParlamenteissa huomaa, kuinka iso merkitys opettajalla on siihen, miten paljon lapset tuovat esille ajatuksiaan ja ideoitaan.”

ROOLIT

Pikkuparlamenttilaiset

- Edustavat omaa kouluaan alueen Pik- kuParlamentissa
- Osallistuvat oman alueensa päätöksen- tekoon ja työskentelyyn

Jokaiselle Pikkuparlamentille valitaan puheen- johtaja, sihteeri sekä suuristuntoedustajat.

Ohjaavat nuoret

- Osallistuvat Pikkuparlamenteihin sekä SuurIstuntoon ja sen valmisteluihin
- Suunnittelevat, avustavat lapsia ja toi- mivat päätösten mukaisesti

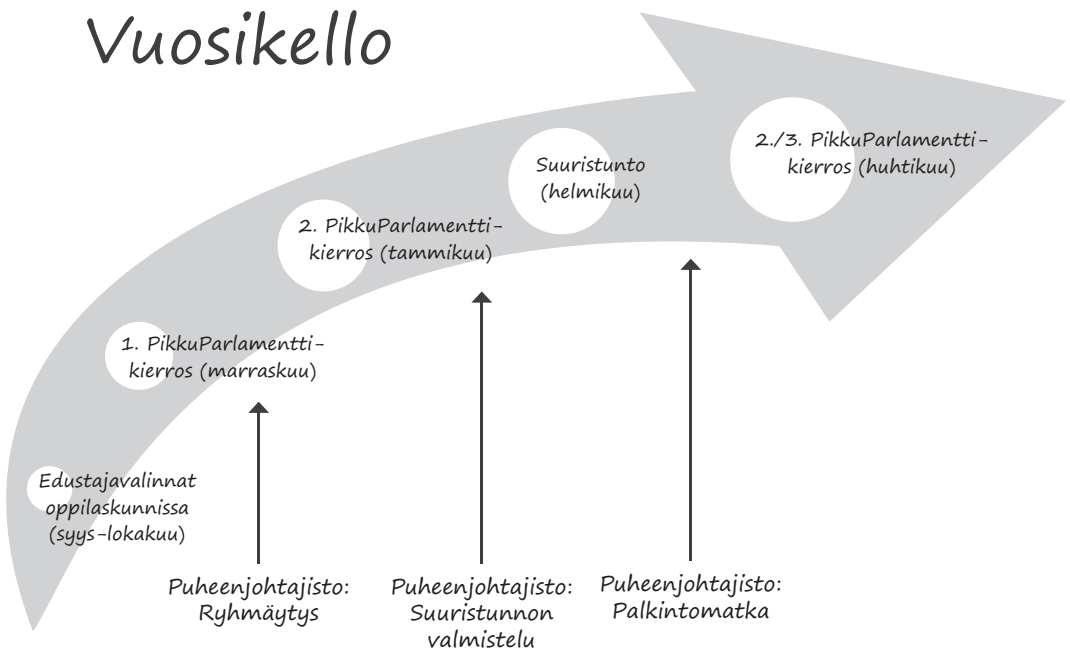
Jyväskylän LastenParlamentti

Vuosittaiseen Suuristuntoon yhteensä 36 edustajaa, 4/PikkuParlamentti

Puheenjohtajisto 1 edustaja/PikkuParlamentti (pj tai sihteeri)

HUHTA-SUON	KILPISEN	KORPI-LAHDEN	KUOK-KALAN	PALO-KAN	PÄIJÄT-ALUEEN	TIKKA-KOSKEN	VAAJA-KOSKEN	VIITA-NIEMEN
PP	PP	PP	PP	PP	PP	PP	PP	PP
12 edustajaa	16 edustajaa	20 edustajaa	8 edustajaa	12 edustajaa	12 edustajaa	16 edustajaa	16 edustajaa	24 edustajaa
Ohjaavat opettajat	Ohjaavat opettajat	Ohjaavat opettajat	Ohjaavat opettajat	Ohjaavat opettajat	Ohjaavat opettajat	Ohjaavat opettajat	Ohjaavat opettajat	Ohjaavat opettajat
Vaikut-tajakum-mi ja ohjaavat nuoret	Vaikut-tajakum-mi ja ohjaavat nuoret	Vaikut-tajakum-mi ja ohjaavat nuoret	Vaikut-tajakum-mi ja ohjaavat nuoret	Vaikut-tajakum-mi ja ohjaavat nuoret	Vaikut-tajakum-mi ja ohjaavat nuoret	Vaikut-tajakum-mi ja ohjaavat nuoret	Vaikut-tajakum-mi ja ohjaavat nuoret	Vaikut-tajakum-mi ja ohjaavat nuoret

Vuosikello

Lisäksi SuurIstunnon vetäjinä toimivat nuorisovaltuuston puheenjohtaja ja sihteeri tai muut aktiiviset nuoret.

Jyväskylän LastenParlamentissa ohjaavina nuorina toimii 13-24 -vuotiaita nuorisovaltuustolaisia, oppilaskunta-aktiiveja, tukioppilaita ja muita vaikuttajia.

Ohjaavat opettajat

- Välittää vastuuopettajilta saatuja tietoja pikkuparlamenttilaisille ja toisinpäin
- Tukee, seuraa, suunnittelee ja dokumentoi lasten toimintaa

Jokainen koulu nimeää oman ohjaavan opettajan omille pikkuparlamenttilaisilleen

Vaikuttajakummi

- Kuuntelee ja ottaa vastaan lasten ajatuksia, näkemyksiä ja toiveita, sekä vie niitä eteenpäin aikuisten päätöksenteossa
- Opastaa lapsia päätöksenteon oppimisprosessissa, mihin asioihin he voivat vaikuttaa ja miten

Vaikuttajakummi on päättäjä tai korkea viranhaltija, joka osallistuu oman alueensa PikkuParlamentteihin sekä SuurIstuntoon. Myös puheenjohtajistolla on oma vaikuttajakumminsä.

LastenParlamenttitoiminnan koordinaattori

- Vastaa toiminnan suunnittelusta ja koordinoinnista
- Vastaa viestinnästä ja yhteydenpidosta
- Vastaa PikkuParlamenttien sekä SuurIstunnon organisoinnista

KOLME POINTTIA

LASTEN LUOVUUS ESILLE

- Ryhmätyöskentelyn kautta lapsia autetaan löytämään ne asiat, joihin he haluavat vaikuttaa

ALUEELLISUUS

- Ison toiminta-alueen jakaminen pienempiin yksiköihin

VAIKUTTAJAKUMMIEN SITOUTTAMINEN MUKAAN TOIMINTAAN

- Tärkeitä viestinviejiä ja lasten tukijoita

NUORISOTYÖNTEKIJÄ KOULUSSA

Konnevesi on pilottikuntana Humakin Uusiutuva koulu ja nuorisotyö -hankkeessa, jossa pyritään edistämään koulun ja nuorisotyön yhteyttä. Nuorisotyöntekijä Pauliina Lahtinen työskentelee koululla neljänä päivänä viikossa ja osallistuu mm. tukioppilastoiminnan vetämiseen yhdessä tukioppilasohjaajan kanssa.

Lahtinen kertoo osallisuuden näkyvän toiminnassa esimerkiksi siten, että kaikki toimintatiedat ovat nuorista lähtöisin.

– Nuorilta kysytään, millaista toimintaa he haluaisivat ja sitten katsomme yhdessä, miten se olisi mahdollista toteuttaa, ei niin, että ideat lähtisivät minusta, Lahtinen kiteyttää.

Nuorten kanssa onkin toteutettu monenlaisia projekteja. Hyvänä esimerkkinä toimii parhailaan käynnissä oleva näytelmäprojekti, joka sai alkunsa nuorten miettiessä ohjelmaa tukioppilastoiminnan 40-vuotis juhlaan.

Yhdessä ohjaajan tukemana nuoret kasasivat näytelmäporukan, johon innostui mukaan kymmenen nuorta. Mukaan tuli myös tyttö, joka ei halunnut itse näytellä, vaan osallistui projektiin kirjoittamalla näytelmän koulukiusaamisen teeman ympärille. Nuoret muokkasivat käsikirjoitusta yhdessä harjoitusten edetessä.

Ohjaajan rooli projektissa oli toimia näytelmän ohjaajana, harjoitusten koordinaattorina sekä tukea taustalla.

– Nuoret olivat hyvin itseohjautuvia ja harjoittelivat välillä itsekseenkin, minä katselin sivusta ja autoin siellä missä tarvittiin, Lahtinen kuvaa.

Lahtisella ei ole koulutusta näytelmän ohjaamiseen, mutta kouluaikoinaan hän oli mukana näytelmäkerhossa.

”Olennaista ei ole se ammattitaito näyttelemiseen tai ohjaamiseen, siitä en ole ottanut painetta missään vaiheessa. Tärkeintä on ollut mukava yhdessä oleminen ja tekeminen.”

– Olennaista ei ole se ammattitaito näyttelemiseen tai ohjaamiseen, siitä en ole ottanut painetta missään vaiheessa. Tärkeintä on ollut mukava

yhdessä oleminen ja tekeminen, Lahtinen kertoo.

Myös nuorilta kysyttäessä, mikä toiminnassa oli parasta, on vastaus selkeä

- Yhdessä tekeminen, yksi huikkaa
- On ollut hauskaa, jatkaa toinen.

Moni onkin jo toivonut, että juhlan jälkeen tehtäisiin uusi näytelmä kenties johonkin toiseen juhlaan.

KOLME POINTTIA

NUORISOTYÖNTEKIJÄ LÄHELLÄ NUORTEN ARKEA

- Koulusta löytyy lähes koko nuorten kirjo

OSALLISTUMISEN MONET MUODOT

- Yksi haluaa näytellä, toinen laatia käsikirjoituksen

OHJAAJAN HEITTÄYTYMINEN

- Ei tarvitse olla ammattiohjaaja, että voi ohjata nuorten näytelmää

OSALLISUUSTEKOJA KOULUN ARJESSA

Keuruulainen alakoulun opettaja Ritva Virkajärvi lähti edistämään lasten osallisuutta koulussa Nuorten Keski-Suomi ry:tä edeltäneiden projektien järjestämien oppilasvastaavakoulutuksien innostamana jo 90-luvulla.

– Luokissahan on ollut perinteisesti aina järjestäjät, joilla on vastuullaan tietyistä käytännön asioista huolehtiminen. Lähdin aikanaan laajentamaan sitä ajatusta eri osa-alueille, jotta mahdollisimman monelle lapselle löytyy oma, lasta itseään innostava vastuualue, Virkajärvi kuvaa.

Virkajärven luokissa onkin ollut jos jonkinmoista vastaavaa, esimerkiksi kirjahyllystä vastaavia lukutoukkia, luokassa pienryhmien tehtävien tekemisestä vastaavia ryhmäpäälliköitä sekä tanssi-, koripallo-, ym liikuntalajien tuntien vetämisessä auttavia lajivastaavia.

– Vastuualueiden keksiminen ei ole vaikeaa, on niin paljon alueita, mistä niitä voi löytää. Olennaista on ensin oppia tuntemaan lapset ja se mistä kukakin innostuu ja sitä kautta löytää jokaiselle sopiva vastuualue, Virkajärvi avaa.

– Ujo ja hiljainen tuskin haluaa itselleen ryhmäpäällikön tehtävää, mutta hän voi innostua kovastikin hyllypäällikön roolista, johon voi kuulua esimerkiksi teroittimien tyhjennyksestä huolehtiminen, jonka hän voi tehdä rauhassa ilman että tarvitsee puhua isolle joukolle, Virkajärvi jatkaa.

Sopivan vastuutehtävän löytyessä ottavat oppilaat sen innoissaan vastaan ja se toimii heille hyvänä kannustimena.

– Kun vaihdoin koulua, otin oppilaita avukseni kouluun tutustumisessa. Saatoin esimerkiksi pyytää poikaporukkaa kehittämään liikuntatunnin alkuun jonkin pallottelutehtäväradan, kun tiesivät minua paremmin missä kartiot ja pallot ovat. Pojat ottivat tehtävän innoissaan vastaan ja tykäsivät kovasti, kun saivat auttaa uutta opettajaa,

muistelee Virkajärvi.

Aina kaikki ei tietenkään mene odotetusti ja oppilaalle annettu vastuualue ei hoidukaan sovittulla tavalla.

– Joskus tekeminen menee hössöttämiseksi ja tapahtuu ylilyönnejä. Silloin joudun puuttumaan tilanteeseen ja ottamaan annetun vastuualueen

lapselta pois, jonka jälkeen luottamus pitää hakea uudelleen joltain toista kautta, Virkajärvi kertoo.

– Vaatii rohkeutta lähteä jakamaan vastuuta oppilaille, mutta pelot unohtu-

vat nopeasti, kun näkee miten paljon lapset siitä tykkäävät. Itselleni vastuun antaminen on jo täysin rutiinia, eikä vaadi minulta ylimääräistä työtä, Virkajärvi jatkaa.

Lasten osallistamisen Virkajärvi pohjaa kahdelle periaatteelle: Innostaminen ja luottamus.

– Ensimmäisenä on tärkeää tutustua lapseen ja löytää se, mistä kukakin innostuu, sillä sen kautta löytyy ne innostavat vastuualueet. Yhtä tärkeää on aidosti luottaa lapseen tehtävää annettaessa, että hän tulee yrittämään parhaansa, kiteyttää Virkajärvi.

”Vastuualueiden keksiminen ei ole vaikeaa, on niin paljon alueita, mistä niitä voi löytää. Olennaista on ensin oppia tuntemaan lapset ja se mistä kukakin innostuu ja sitä kautta löytää jokaiselle sopiva vastuualue.”

KOLME POINTTIA

VASTUUTEHTÄVIÄ LÖYTYY MISTÄ VAIN

- Lukutoukasta, jalkapallovastaavan kautta terotinvastaavaan

JOKAISALLE INNOSTAVA VASTUU

- Opettele tuntemaan lapset ja se mistä kukakin innostuu

LUOTA SIIHEN, ETTÄ LAPSI TEKEE PARHAANSA

- Vaatii rohkeutta, ole rohkea!

OPPILASVASTAAVAKOULUTUKSET JA KOULUKIERTUEET

Oppilaiden toimintavalmiuksia kehittäviä oppilasvastaavakoulutuksia on toteutettu jo Nuorten Keski-Suomea edeltäneiden projektien aikaan vuodesta 1993 lähtien. Osa koulutuksista on toteutettu koulukiertueina eri puolilla maakuntaa. Koulutusten tavoitteina on ollut innostaa ja kouluttaa oppilaita toimimaan aktiivisesti omalla koulullaan esimerkiksi tapahtumia, turnauksia tai teemaoppitunteja järjestäen. Koulutukset ovat olleet kouluille maksuttomia.

– Koulu liikkeelle -projektin perusidea oli lisätä koululaisten liikunnan ja kulttuurin harrastamista, mutta se tehtiin perinteisestä poikkeavalla tavalla: oppilaita koulutettiin järjestämään toimintoja omalla koulullaan, silloinen projektipäällikkö, nykyinen Nuorten Keski-Suomen toiminnanjohtaja Eeva-Liisa Tilkanen muistelee.

– Oppilasvastaavakoulutuksina onkin siitä alkaen koulutettu vuosittain vähintään kymmeniä, yleensä satoja ja parhaimpina vuosina yli tuhat oppilasta toimimaan eri teemojen, kuten esimerkiksi musiikin, käsitöiden, eri liikuntalajien, juontamisen, ilmaisutaidon, tiedottamisen sekä ensiavun vastaavina, Tilkanen listaa.

Nuorten Keski-Suomi on vastannut koulutuspäivien organisoinnista sekä yleisteemojen, kuten tapahtumanjärjestämisen kouluttamisesta. Laji- sekä erityisteemoihin on haettu kouluttajat kyseisen teeman erityisosaajista, esimerkiksi tanssivastaavakoulutuksia järjestettäessä on yhteistyötä tehty tanssikoulujen kanssa.

Yhden päivän aikana on järjestetty useampia toisiaan tukevia koulutusteemoja.

– Koulut voivat lähettää oppilaitaan jokaiseen toteutettavaan teemaan. Näin koululle siirtyy oppilaiden mukana monipuolisesti uutta osaamista ja he voivat yhdessä järjestää monenlaisia tapahtumia, Tilkanen kuvaa.

Kun oppilaita koulutettiin paljon Koulu liikkeelle -projektin alkuaikana, syntyi myös ajatus tuoda keskisuomalaisia koululaisia yhteen ja nostaa esiin kouluissa tehtävää hienoa toimintaa. Näin syntyi yhteinen maakunnallinen lukuvuoden loppuhuipennus, nykyinen Toukofest.

– Koulutusten tavoitteena on alusta pitäen ollut synnyttää aktiivista toimintaa ennen kaikkea kouluilla, mutta samalla tarjotaan oppilaille mahdollisuutta tuoda esille omaa osaamistaan myös lukuvuoden päätteeksi järjestettävässä Toukofest -tapahtumassa, Tilkanen tiivistää.

”Koulutusten tavoitteena on alusta pitäen ollut synnyttää aktiivista toimintaa ennen kaikkea kouluilla, mutta samalla tarjotaan oppilaille mahdollisuutta tuoda esille omaa osaamistaan myös lukuvuoden päätteeksi järjestettävässä Toukofest -tapahtumassa.”

KOULUKIERTUE: CASE LAPSEN OIKEUKSIEN JUHLAVUOSI

Syksyllä 2009 koulukiertue toteutettiin yhteistyössä Lapsiasiavaltuutetun toimiston kanssa lasten oikeuksien 20. juhlavuoden kunniaksi. Koulutus järjestettiin viidellä eri paikkakunnalla ja niihin osallistui yhteensä 253 oppilasta 48 eri koulusta.

Koulutusteemoja oli yhden päivän sisällä neljä: tapahtuman järjestäminen, juontaminen, tiedottaminen sekä lapsen oikeudet. Lähtökohtana oli koota lähikuntien kouluihin tiimejä, joista jokaisesta osallistuisi 1-2 oppilasta kuhunkin koulutusteemaan. Näin tiimillä olisi hyvä tieto- ja taitoperusta järjestää toimintaa omalla koulullaan.

Roolit

- Nuorten Keski-Suomi ry - Kiertueiden organisointi sekä yleisteemojen toteuttaminen
- Lapsiasiavaltuutetun toimisto - Teemaan liittyvä materiaali, Lapsen oikeudet -teemakoulutuksen vetäminen

- Koulu/kunta - tilat
- Koulutettavat oppilaat - Osallistuminen koulutukseen, teeman esilletuonti omalla koululla esimerkiksi tapahtuman kautta

Lapsen oikeuksien juhluvuoden koulukiertue sai paljon positiivista palautetta niin opettajilta, oppilailtakin kuin lapsiasiavaltuutetun toimistoltakin, joka piti toimintamallia erinomaisena. Koulutusten ansiosta esimerkiksi erään koulun oppilaat innostuivat järjestämään koululleen Lasten oikeuksien juhlan, johon osallistui 200 oppilasta.

”Koulutus oli tosi hyvä, kun se sai aikaan vastuuta oppilaissa ja he innostuivat tekemään omassa koulussa juhlan” -Rehtori

KOLME POINTTIA

MONIPUOLINEN KOULUTUSPAKETTI

- Oppilastiimille laaja-alaisesti oppia

YHTEISTYÖ MUIDEN ALOJEN AMMATTILAISTEN KANSSA

- Koulutuksen erikoissisältöä kouluttamaan kyseisen alan ammattilainen

OPPILAAT TEKEVÄT - OPETTAJAT TUKEVAT

- Toimintaa
- Onnistumisen kokemuksia

JAETTUA ILOA JA ONNISTUMISEN KOKEMUKSIA HUMAKIN OPISKELIJATIIMISSÄ

Opiskelijatiimissä voi opiskella koko lukuvuoden projekteja ja harjoitteluita tehden, osana omaa työyhteisöä ja oppia samalla yrittäjyyttä. Opiskelijat muodostavat lukuvuoden ajaksi oman moniammatillisen työyhteisön, jonka toimimisesta, pelisäännöistä ja käytänteistä he ovat itse vastuussa. Tiimin valmentaja-lehtori ohjaa harjoitteluista, projekteista ja oman yritystoiminnan kehittämistä koostuvan oppimispolun rakentamisessa ja luo puitteet oppimiselle.

Yhteisöpedagogiopiskelija Terhi Ljungkvist kuvailee tiimiä näin:

– Valmentaja ei tee työtä toisten puolesta, vaan innostaa ja rohkaisee tiimiä suoriutumaan parhaalla mahdollisella tavalla. Kyse ei ole ainoastaan siitä, että oppisimme yrittäjyyden perusteet tai löytäisimme sopivat projektipaikat. Mietimme esimerkiksi työelämään liittämiamme arvoja, unelmoimme ja pohdimme. Tiimissä on aikaa välillä mennä myös sivuraiteille. Meillä on kivaa yhdessä,

”Valmentajuus on perustan rakentamista ja mahdollisuuksien luomista, mutta vallan ja vastuun antamista.”

ilman jaettua iloa ja onnistumisen kokemuksia tiimi tuskin toimisi, Ljungkvist pohtii.

– Oppiminen lähtee enemmän opiskelijoiden omista tarpeista. Valmentaja on osa tiimiä, myös hän on oppimassa. Valmentajuus on perustan rakentamista ja mahdollisuuksien luomista, mutta vallan ja vastuun antamista, Ljungkvist summaa.

Osallisuuden liitetään ajatus todellisen vastuun kantamisesta ja saamisesta omista ja koko yhteisön asioista. Tiimin opiskelijat ottivat tänä vuonna vastuulle kauppakeskuksen lapset –seminaarin järjestämisen, joka sai alkunsa

kahden opiskelijan harjoittelussa syntyneestä kiinnostuksesta kauppakeskuksissa tehtävään nuorisotyöhön. Arvo ja Sonja selvittivät nuorten motiiveja kauppakeskuksessa ja kauppakeskusnuorisotilassa hengailulle ja innostuivat aiheesta niin, että päättivät tehdä siitä myös opinnäytetyön:

– Kiinnostus kasvoi kasvamistaan ja otimme yhteyttä kauppakeskustyöympäristössä nuorisotyötä tekeviin ihmisiin ympäri Suomea. Opinnäytetyön ohjauskeskustelun yhteydessä syntyi idea seminaarista. Ideasta innostuivat myös lehtori Tero Lämsä ja Jyväskylän nuorisopalveluiden osallisuuskordinaattori Tanja Rätty. Yhdessä aloimme suunnitella tulevaa seminaaria, kertovat Sonja Ahtiainen ja Arvo Peltonen.

Opiskelijatiimin toimintamallia kehitettäessä on rakennettu käytännönläheistä yrittäjyyden ja työelämätaitojen oppimisympäristöä, mutta toiminnassa on vahvasti läsnä myös Kiilakosken (2007, 18) kuvaama ajatus osallisuudesta asenteena ja haluna kunnioittaa nuorten mielipiteitä, antaa heille todellisia mahdollisuuksia toimia sekä kantaa ja saada vastuuta.

Yksilön näkökulman lisäksi myös yhteisön on oltava sellainen, että osallisuus on mahdollista. Opiskelijatiimissä tämä näkyy mm. siten, että opiskelijoilla on tiimivuoden ajan omat työtilat HUMAKin osaamiskeskuksessa, jos-

sa he tekevät omia hommiaan TKI-HUMAK Akselin työyhteisön tasavertaisina jäseninä. Kauppakeskuksen lapset –seminaarin projektipäälliköinä on kulttuurituottaja- ja yhteisöpedagogiopiskelijan muodostama työpari, joka kantaa päävastuun järjestelyistä ja johtaa opiskelijoista, HUMAKin työntekijöistä sekä nuorisopalveluiden ja ELY-keskuksen edustajista koostuvaa projektiryhmää. Haasteiden ja aidon vastuun merkitys näkyi myös työelämään siirtyneille, entisille tiimiläisille tehdyssä kyselyssä:

”Tärkein asia oli saamani rohkeus ja varmuus toimia ammatissani. Huomasin, kuinka hyvin osaan työtäni tehdä ja kasvatin itseluottamusta.”

”...vuosi antoi positiivisia kokemuksia, joiden kautta on tullut ehkä rohkeutta uskoa omaan osaamiseen!”

Tero Lämsä

www.humak.fi/opiskelu/opiskelu-humakissa/opiskelijatiimi

OSALLISUUTTA URHEILUTOIMINNASSA

Juniorieurheilussa joukkueen valmentajan rooli on nähty perinteisesti hyvin autoritäärisenä asemana, eikä pelaajilta ole paljoa ajatuksia tai ehdotuksia kyselty. Ammattieurheilun puolella käytetty henkinen valmennus ja pelaajien osallistaminen treenaamisen suunnitteluun ja joukkueen kulttuurin luomiseen on kuitenkin leviämässä hiljalleen myös juniorieurheilun puolelle.

Turo Teittinen on valmentanut jääkiekkoa 12 vuotta, tällä hetkellä hänen valmennettavanaan on JYPin B-juniorijoukkue, eli 16-17 -vuotiaat pojat. Johtamisen opintojen innoittamana Teittinen lähti valmennustiiminsä kanssa miettimään motivaatioteorioiden soveltamista joukkueurheiluun.

– Motivaatioteorioissa esitetään, että yksilön sitoutuminen kasvaa,

kun hän saa itse vaikuttaa siihen mitä ja miten hän työtään tekee sekä osallistua niin omien kuin yhteistenkin tavoitteiden asettamiseen, Teittinen pohjustaa.

– Lähdimme soveltamaan tätä pitämällä jokaisen pelaajan kanssa kehityskeskustelut, joiden avulla he saivat itse asettaa omia tavoitteitaan, kuvaa Teittinen.

– Valmennustiimimme tavoitteena oli keskustelujen kautta lisätä pelaajien itsetuntemusta ja -luottamusta, että jokainen voisi löytää oman paikkansa joukkueessa ja roolinsa missä pelata, Teittinen jatkaa.

Kun tämä todettiin toimivaksi, lähtivät valmentajat laajentamaan osallistamisajattelua ja loivat pelaajien kanssa joukkueen pelisäännöt.

– Olimme aikaisemmin käyttäneet toisten tekemiä pelisääntöjä, jotka oli käyty yhteisesti läpi. Omien pelisääntöjen luominen herätti hyvää keskustelua ja sitoutti pelaajia tiukemmin niiden noudattamiseen, tyytyväinen Teittinen kertoo.

– Jatkoimme keskustelun syventämistä ja loimme joukkueelle myös arvot. Se vaati aika paljon ajatusjumbppaa nuorilta, jotka eivät olleen käyneet vastaavia keskusteluita kuin ehkä riparilla, muis-

telee Teittinen.

Valmentajat pohjustivat arvokeskusteluja kertomalla esimerkkejä menestyneiden joukkueiden tarinoista.

– Puhuimme pelaajien kanssa, mitkä asiat ovat pelaamisessa ja treenaamisessa meille tärkeitä ja mietimme sitten, miten ne asiat kääntyisivät arvoiksi. Pojat eivät tyytyneet vain kopioimaan jotain maailmanluokan joukkueiden arvoja, vaan miettivät mitä mikin heidän kohdallaan tarkoittaisi ja sovelsivat siten omaan joukkueeseensa sopivat versiot, Teittinen kehuu pelaajiaan.

Joukkueen kulttuuria ja yhteisöllisyyttä on luotu myös vuosittain vaihtuvalla teemalla, jonka ympärille pelikauden tarinaa rakennetaan.

– Kuluvan kauden teemana on TyönTekijät. Olemme esimerkiksi laatineet pelaajien kanssa työnteon standardit, eli kymmenen kohdan listan asioista, joita jokaisella on oikeus ja velvollisuus vaatia itseltään ja muilta, Teittinen avaa.

Pelaajat pääsevät myös vetämään toisilleen harjoituksia.

– Treenien vetäminen lisää nuorten itseluottamusta ja ymmärrystä valmistautumisen tärkeydestä. On kova juttu nuorelle päästä vetämään harjoitukset itseään pari vuotta vanhemmalle pelaajalle, toteaa Teittinen

– Samalla pelaajat pääsevät näkemään valmentajan työtä, joka lisää heidän arvostustaan valmennusta kohtaan ja

siten helpottaa meidän tehtäväämme, Teittinen jatkaa.

Osallistamisen ja henkisen valmennuksen lisääminen harjoitteluun on valmennustiimin mukaan onnistunut pääosin hyvin.

– Tulokset näkyvät konkreettisesti, pelaajat ovat kehittyneet yksilöinä ja pelaamme joukkueena paremmin. Myös joukkueen yhteishenki on parantunut, Teittinen listaa.

– Ihan kaikki pelaajat eivät ole lämmenneet henkisen puolen valmennukselle, mutta ei kaikkien

”Puhuimme pelaajien kanssa, mitkä asiat ovat pelaamisessa ja treenaamisessa meille tärkeitä ja mietimme sitten, miten ne asiat kääntyisivät arvoiksi.”

”Valmentajan tehtävä on auttaa, opettaa ja palvella, olla pelaajia varten, eikä toisin päin.”

tarvitsekaan olla siitä yhtä innoissaan, Teittinen toteaa.

– Valmentaja voi valita, kenelle antaa eniten huomiota ja energiaa. Monesti avainpelaajiin keskitytään liian vähän, koska he on niin sanotusti helpoja. En tuhlaa omaa energiaani vastahankaajiin, sillä se on hyvin kuluttavaa ja olisi väärin muita pelaajia kohtaan. Annan ajan tehdä tehtävänsä, se on monesti toimiva ratkaisu, Teittinen kiteyttää.

– Jos joku pelaaja ei toimi sovittujen pelisääntöjen mukaan, käymme valmentajina hänen kanssaan keskustelun ja yritämme saada pelaajan yhteisen asian taakse. Monesti myös joukkue ja sen kapteenisto auttavat pitämään huolen, ettei kukaan sooloile liikaa, jatkaa Teittinen.

Valmentajuuden ensimmäinen askel on Teittisen mukaan ymmärrys siitä, mitä varten työtä tehdään.

– Valmentajan tehtävä on auttaa, opettaa ja palvella, olla pelaajia varten, eikä toisin päin, Teittinen kiteyttää.

– Yhtä tärkeää on luoda avoin ja kaksisuuntainen vuorovaikutus pelaajien kanssa. Nuoria valmentettaessa on ymmärrettävä, että nuorella on muutakin urheilun ulkopuolista elämää, ja jos jokin jäähallin ulkopuolella on pielessä, näkyy se varmasti myös pelaamisessa. Pyrinkin luomaan sellaiset välit pelaajien kanssa, että minulle voi

tulla puhumaan ihan mistä tahansa, Teittinen kertoo.

Vuorovaikutussuhteiden luominen on selvästikin onnistunut, sillä monet Teittisen entisistä valmennettavista pitävät edelleen yhteyttä ja törmätessä pysähtyvät kertomaan kuulumisiaan tai kysymään vinkkejä.

– Jos nuori kokee, että haluaa pitää minut elämänsään valmennussuhteen loputtuakin, on se aika huikea juttu. Silloin koen onnistuneeni valmentajana, Teittinen päättää.

KOLME POINTTIA

PELAAJAT EIVÄT OLE VALMENTAJIA VARTEN, VAAN VALMENTAJA PELAAJIA

- Valmentajan tehtävä on auttaa, opettaa ja palvella

VALMENNUKSEN TÄRKEIN KULMAKIVI ON AVOIN JA KAKSISUUNTAINEN VUOROVAIKUTUS

VALMENNUSTA ILMAN OSALLISUUTTA EI OLE

- Kysy pelaajien mielipidettä harjoittelusta ja pelaamisesta. Ole valmis muuttamaan toimintaa palautteen mukaan!

TUKEA JA VINKKEJÄ

MILLAINEN OSALLISTAJA SINÄ OLET?

- OSALLISTAVAN TYÖOTTEEN TESTI OPETTAJILLE JA NUORTEN PARISSA TYÖSKENTELEVILLE

Testi on suunnattu n. 7–18 -vuotiaiden lasten ja nuorten parissa työskenteleville. Testin tarkoituksena ei ole tarjota oikeita vastauksia, absoluuttista totuutta tai arvottaa eri toimintatapoja, vaan herättää ajatuksia omaan ohjaajan rooliin liittyen.

1) Ohjaamasi ryhmä haluaa tehdä koulun juhlaan näytelmän, miten toimit?

- Valitset valmiin näytelmän kirjasta ja jaat lapsille roolit.
- Annat lapsille vapaat kädet, mutta ohjaajana ja järjestyksen ylläpitäjänä toimit sinä.
- Jaat luokan toimintaryhmiin, joille jaat omat vastuualueensa. Ohjeistat luokan siten, että ongelmatilanteessa sinulta voi kysyä neuvoa.
- Annat lapsille täysin vapaat kädet näytelmän ja roolien kanssa ja yrität sekaantua mahdollisimman vähän.

2) Toimit leirinohjaajana nuorten kesäleirillä. Pekka ei suostu osallistumaan saappaanheittoon. Miten toimit?

- Annat Pekan seurata tapahtumaa sivusta ja jatkat muun ryhmän kanssa toimintaa.
- Keksit Pekalle muuta toimintaa saappaanheittoon liittyen (esim. pisteidenlaskua) ja osallistut itse Pekan puolesta.
- Komennat Pekan siivoamaan ryhmän huonetta, koska jos yhteinen ohjelma ei kiinnosta, niin silloin tehdään jotain muuta hyödyllistä.
- Yrität keksiä sellaisen leikin josta kaikki pitää.

3) Olette lähdössä luokkaretkelle huvipuistoon. Kuinka ajattelit hankkia rahoituksen?

- Pyydät rahat rehtorilta koulun rahastosta.
- Pyydät lasten vanhempia maksamaan oman lapsensa osuuden matkasta.
- Järjestätte yhdessä lasten kanssa myyjäiset, jonka tuotolla pyritte maksamaan leirikoulun kulut.
- Keskustelet luokan kanssa siitä, kuinka he tahtoisivat matkansa rahoittaa ja toimitte yhteisen päätöksen mukaan.

4) Koulun joulujuhla lähestyy. Mikä on oppilaiden osuus tilaisuuden järjestämisessä?

- Oppilaat ideoivat juhlan ohjelman ja saavat tarvittaessa apua opettajilta ja muilta aikuisilta.
- Oppilaat järjestävät omatoimisesti kaiken, opettajat vain kutsutaan paikalle.
- Kuoro laulaa samat kappaleet kuin aina ennenkin ja näytelmäkerho esittää äidinkielenopettajan dramatisoiman joulukuvaelman.
- Oppilaat saapuvat paikalle ja istuvat hiljaa kuuntelemaan rehtorin puuropuhetta.

5) Teette ryhmitöitä. Kuinka ryhmäjako tapahtuu?

- Annat lasten valita ryhmänsä itse, koska parhaiden kavereiden kanssa lapset ovat kaikkein motivoituneimpia.
- Laitat lapset riviin ja otat jaon kuuteen.
- Jaat ryhmät siten, että lapset työskentelevät yhdessä uusien ihmisten kanssa.
- Muodostat samat ryhmät kuin aina ennenkin, koska ne toimivat hyvin.

- 6) Lasten syysleirin viimeisenä päivänä pelataan sählyä. 8-vuotias Tero harrastaa salibandya ja haluaisi kovasti pelata, mutta on ollut kuumeessa koko leirin. Tänään hän on ensimmäistä päivää kuumeeton, mutta edelleen nuhainen ja kipeänoloinen. Miten toimit?
- Annat Teron pelata, koska leiri on lopuillaan ja samalla vastuusi nuorista loppuu.
  - Keskustelet Teron kanssa hänen voinnistaan ja annat tämän itse päättää pelaako hän vai ei.
  - Olet sitä mieltä, että Tero on selvästi kipeä. Et anna hänen pelata, koska tiedät että hän haluaisi pelaamaan vaikka kaikki raajat kantositeissä.
  - Käsket Teron istua alas seuraamaan peliä.
- 7) Olet nuorisotilan ohjaaja. Paikalla on 20 nuorta. Kukaan ei ole innokas tekemään mitään yhdessä, vaan kaikki ovat vain omissa oloissaan. Miten toimit?
- Annat nuorten olla omissa oloissaan.
  - Keksit jotain yhteistä tekemistä, ja teet pikaisesti esimerkiksi tieovisan.
  - Lähestyt nuoria kyselemällä heidän kuulumisiaan.
  - Laitat leffan pyörimään.
- 8) Olet nuorisovaltuuston ohjaaja. Olette valtuuston kanssa järjestämässä tapahtumaa, mutta kokoustilan on vallannut hälinä ja huomaat, ettei kokous etene ollenkaan. Mitä teet?
- Otat tilanteen haltuun ja annat valtuuston jäsenille omat tehtävänsä ja ohjaat tapahtuman järjestämisen.
  - Odotat kärsivällisesti, että nuoret saavat kokouksen alulle ja seuraat sivusta, miten tapahtuman järjestely etenee.
  - Keskeytät hälinän ja heität ilmoille muutaman ehdotuksen tapahtuman kulusta ja toivot, että nuoret jatkavat keskustelua.
  - Päätät lopettaa kokouksen huonon käyttäytymisen vuoksi ja siirrät kokouksen seuraavan viikon tiistaille.
- 9) Toimit yläkoulussa käsityön opettajana. Olette aloittamassa uutena työnä verhoiltua jakkaraa. Miten aloitatte työt?
- Annat oppilaille edellisenä iltana valmiiksi sahaamasi ja leikkaamasi palaset.
  - Kerrot, että työn aiheena on verhoiltu istuin ja näytät mistä oppilaat voivat hakea puuta ja mistä kangasta. Lähdet itse hakemaan kahvia.
  - Näytät eri mallisia jakkaroita ja piirustuksia, joiden pohjalta ohjaat oppilaita suunnittelemaan töitään.
  - Annat oppilaiden valita jakkaran mallin kolmesta eri vaihtoehdosta.
- 10) Olet urheiluseuran henkilöstövastaava. Seuraan saapuu kahdeksaluokkalainen Sanna tutustumaan työelämään. Miten toimit titteliselle annettavien töiden kanssa?
- Läväytät Sannalle valmiin listan tehtäviä, jotka Sannan tulisi tehdä ja jatkat omia toimiasi.
  - Perehdytät Sannaa hieman seuran toimintaan ja kerrot, minkälaisia haasteita Sanna työssään kohtaa ja alatte yhdessä pohtia ratkaisuja haasteisiin.
  - Kysyt Sannalta mitä hän itse tahtoi tehdä, ja annat hänelle tehtäviä sen mukaisesti.
  - Annat Sannalle ensimmäisen päivän aikaa tutustua talon tapoihin itsenäisesti ja palaatte tehtäviin seuraavana päivänä.

Kysymys	a	b	c	d
1	0	2	3	1
2	1	3	0	2
3	0	1	2	3
4	3	2	1	0
5	1	2	3	0
6	0	2	3	1
7	0	3	2	1
8	2	0	3	1
9	0	1	3	2
10	0	3	1	2

0-6 PISTETTÄ

“No eihän ne kuitenkaan osaa” -osallistaja

Sinusta osallistaminen on huono ajatus. Mielestäsi lapsiin ja nuoriin ei voi luottaa, eikä heillä ole kykyä kantaa vastuuta. Mielestäsi kaiken lasten ja nuorten toiminnan tulisi olla ohjaajakeskeistä ja tiukasti kontrolloitua. Mieti, oletkohan ehkä sittenkään ihan omalla alallasi.

7-12 PISTETTÄ

“No mutta kun” -osallistaja

Mielestäsi osallistaminen on lähtökohtaisesti ihan hyvä idea, mutta sen toteuttaminen ei vain syystä tai toisesta ole mahdollista. Joko pulaa on resursseista, osaamisesta, osallistamiseen kelpaavista lapsista ja nuorista tai omasta kiinnostuksestasi. Sitä paitsi asiathan hoituvat varmemmin ja tehokkaammin, kun teet ne itse. Mieti, olisiko nuorten mahdollista kasvaa enemmän, mikäli he saisivat tehdä asioita välillä itsekin.

13-18 PISTETTÄ

“No ettehän te mua tähän tartte” -osallistaja

Osallistaminen on sinusta hieno asia, lapset ja nuorethan saavat halutessaan aikaan vaikka mitä! Seuraat mielelläsi nuorten tohinaa, mutta otat hyvin harvoin osaa keskusteluihin ja toimintaan. Olet ylpeä, miten hyvin maltat pysyä sivussa. Lisäksi pääset itse helpommalla, kun annat heidän touhuta omiaan. Usein projektit kuitenkin tuppaaavat lässähtämään ennen aikojaan ja loppuun asti toteutettujen projektien määrä on listallasi turhan lyhyt. Mieti, kannattaisiko sinun sittenkin ottaa hieman aktiivisempi rooli lasten ja nuorten toiminnan tukijana ja sparraajana.

19-24 PISTETTÄ

“No kyllähän minä” -osallistaja

Mielestäsi olet todella hyvä osallistaja. Luot lapsille ja nuorille paljon tilaisuuksia osallistua ja kertoa mielipiteitään ja toiveitaan, esimerkiksi edessä olevan tapahtuman esiintyjästä tai kioskien tarjoulusta. Itse tapahtumaa järjestettäessä nuoret otetaan mukaan kioskien töihin sekä loppusiivoukseen. Lasten parlamentin kokouksessa olet laatinut esityslistat lasten puolesta, sillä se nopeuttaa toimintaa. Mieti, olisiko nuorilla sittenkin kykyä kantaa astetta enemmän vastuuta?

25-30 PISTETTÄ

“No näinhän tämä menee” -osallistaja

Olet jokaisen nuoren toiveohjaaja. Annat nuorille sopivasti tilaa ideoita, tehdä ja toimia, mutta tuet kuitenkin aina tarvittaessa. Olet aidosti kiinnostunut nuorten toiminnasta ja jaksat kannustaa heitä kohti asettamia tavoitteita. Osallistaminen on sinusta hieno asia, nuorethan saavat halutesaan aikaan vaikka mitä! Mieti, miten voisit kannustaa kollegojasi kasvumatkalla ”No näinhän tämä menee” -osallistajaksi!

*Testin ovat laatineet Nuorten Keski-Suomi ry:lle opiskelijaharjoittelijat
Olli Haronoja, Arttu Viitasaari ja Mikko Ylämäki Humakista,
sekä Joonas Marjanen OKL:stä.*

TOIMINTAMALLEJA, TUKIMATERIAALEJA JA TIETOA

Tässä julkaisussa pystyimme nostamaan esille vain pienen osan hyvistä toimintamalleista, siispä lisäsimme linkkilistaan esiteltyjen lisäksi myös muita organisaatioita ja toimintamalleja, joihin suosittelemme tutustumaan. Tämäkään lista ei ole täydellinen, joten jos mielestäsi jäi jokin hyvä linkki uupumaan, käy vinkkaamassa siitä meille vaikkapa Nuorten Keski-Suomen facebook-sivulla!

4H -yrittötoiminta www.4h.fi/oma-yritys

Humanistinen ammattikorkeakoulu www.humak.fi

Isoskoulutus evl.fi -> tule mukaan -> rippikoulu ja isoset -> isoset

Jyvälän nuoret ry jyvala.fi/jnry

Jyväskylän LastenParlamentti peda.net/veraja/jyvaskyla/lastenparlamentti

Kansalaisyhteiskunta www.kansalaisyhteiskunta.fi

Kansanvalta www.kansanvalta.fi

Lapsiasia www.lapsiasia.fi (mm. osallistamisen menetelmät –tietopankki)

LastenParlamentti www.lastenparlamentti.fi

Mannerheimin Lastensuojeluliitto, www.mll.fi/kasvattajille/tukioppilastoiminta
Tukioppilastoiminta

Muuramen Innola ry www.innola.fi

Nuor Jämpsä www.jamsa.fi/nuorten_sivut/nuor_jampsä

Nuorisoseurat	www.nuorisoseurat.fi
Nuorisotutkimusseura	www.nuorisotutkimusseura.fi
Nuorisovaltuusto	www.nuva.fi
Nuorten Akatemia	www.nuortenakatemia.fi
Nuorten Keski-Suomi ry	www.nuortenkeskisuomi.fi
Nuorten Ääni Keski-Suomessa	www.nuortenaaniks.fi
Nuortentalo Katutaso	www.jklkl.fi/nuortentalo
Oppilaiden osallistaminen	www.edu.fi/liikkuvakoulu/hyvia_kaytantoja/oppilaiden_osallistaminen
Perhehoitoliitto	www.perhehoitoliitto.fi
Pesäpuu ry, Selviytyjät -tiimi	www.pesapuu.fi/toiminta/nuoret-lastensuojelussa/kehittaminen
SINUT ry	www.sinut.fi
Suomen partiolaiset	www.partio.fi
Toukofest	www.toukofest.fi
Valtikka	www.valtikka.fi

LÄHTEET:

Kiilakoski, T. 2007. Lapset ja nuoret kuntalaisina. Teoksessa Lasten ja nuorten kunta. Gretschel, A & Kiilakoski, T. (toim.) Helsinki: Nuorisotutkimusverkosto

Ukkonen, M. 2012. Nuortentalo Katutason osallisuuden vahvistaminen. Osallisuutta nuorisotyön ja työllistämisen risteyksessä. Jyväskylän Ammattikorkeakoulu

